

II.
C. 13011.
e. 57

Lib

KRAJNSKI
Zhbelarzhik.

Spifal

Juri Jonke.

KRAJNSKI

ZHBELE ARZNIK,

to je:

kratko poduzhenje
zhbéle rediti,
in s' njimi prav ravnati.

Is lastnih skusbinj spisal v' nemshkim, in tudi
v' krajnski jesik prestavit dal

JURI JONKE,

Zhermoflinishki fajmafhter na Kozhévfkim, in so-ud
zefarske kraljeve krajnske kmetijske druzbe.

V' Ljubljani.

Natisnil Joshef Blasnik.

1836.

Predgovor.

Veliko je she szer némshkih bukev od zhbélne reje, v' kterih je vse sápopadeno, kar se od zhebél, kolikor je v' stanu zhlovéshki um 'njih skrivnostno naturo smodrovati, govoriti more, pa slovénshkih tazih bukev je malo; in she tih, ktére so, se je, slasti Krajnzu, silno teshko s' pridam poslushiti.

Anton Jansha, Goréniz, is Rodinske fare, zhigar zhbelnjak she dan danashnji 60 stopinj od nóve Breshninske farne zérkve stoji, je savolj svoje zhbelske umétnosti tako slovil, de je bil od ranze Svitle Zesarize Marije Teresje na Dunaj poklizan, de je tam zhbelsstvo v' ozhitni sholi uzhil. Kér sam ni snal pisati, je dal svoj zbbe-

larški uk na svetlobo po Blashi Kumerdeji, Zeljskim krefijskim komisarji, ki jih je potlej v' krajnsko prestavil, s' nekterimi perstavki pomnoshil, in v' Zelji léta 1792 natisniti dal Janes Golizhnik, fajmashter v' Grishi na Shtajerskim. Te bukvice, ktére so posebno imenitne sato, ko svirajo od Jansha, nashiga domorodza, téga vélziga vajvoda in ozhéta zhbelarstva, se najdejo tù in tam she med kmetifhkim ljudstvam, in bi bile prav dobre, pa so sa kmeta malo predolge, in savolj flabe pisarije grosno teshko brati in uméti. Spét druge bukve od zhbélne reje so bile dane na svetlo v' Gradzu léta 1831; pa mémo téga, de so sa kmeta vse preobilne, tudi savolj shtajerskiga jesika, in novih zherk, f' kterimi so natisnjene, sa Krajnza she zloniso.

Drusih flovenskih, Krajnzu umévnih bukev od zhbelarije pa mende ni.

Po tim tazim, mislim, bi nove bukvice, ktere vsakdanje ravnánje f' zhbelami, s' osoram na vse zhase in kraje kashejo, ne bile odvezh. Sato sim skle nil, in szer na vedno nagovarjanje svo-

jih perjatlov, kteri so iméli perlosh-
nost od prida in speha moje zhbелne
reje preprizhati se, svoje vezhlétne fkušh-
nje, in svoje per zhbелarskih opravi-
lih nabrano fkušheno snanje, s' na-
svitlodanjem prizhijozhkih, na kratko,
kar je mogožhe po gôdu sdélanih, in v'
prav ljudskim, vsakimu umévnim krajn-
skim jesiku natisnjenih bukviz, tudi
drugim manj fkušhenim zhbелarjem
rasodéti, de bi tako tudi jest perpo-
mogel kaj k' rezhi, ktéra se je do sdej
premalo zhiflala, in ne le koriftno in
pridavno, ampak tudi perjétno in krat-
kozhasno zhbелarstvo, ktéro bi bilo lah-
ko vsaj v' nafhi, pod pohlévnim pod-
nébjem uftvarjeni desheli, ne le veliko
sboljšhano, temúzh k' nar bogatijim per-
hodkam povsdignjeno, kolikor je v'
môji môzhi, budil in potifkal.

Dolsih in visoko pifanih bukev
kmet nima zhasa, in se jih tudi nave-
lizha prebirati, tudi ne more vsiga v'
glavi obdershati, kér je le rozhniga
déla vajen, ne pa shtudiranja in tuh-
tanja; in svoje kmetavsko délo vne-
mar puftiti, in se sgol branja in mish-
ljenja vlotiti, téga ne more, in to ni nje-

gov pokliz. Glejte, ljubi kmetizhi! sato se vam podajo tukaj prav kratke in umévne bukvize, ki jih lahko vsak v' kratkim zhasu prebère, in vse v' njih sapopadeno, bres de bi si glavo tòmil, lahko umé in v' spominu ohrani. Desiravno so pa té bukvize kratke, vonder vse v' sebi imajo, kar je potreba kmetishkimu zhlovéku vediti od zhbélne reje, de bo gotov prid is nje imel. Sato je vse modrovanje in preiskovanje uzhénih od zhebél, in vse, kar le prasno radovédnost pase, in v' gospodarski prid ne bije, létu ispusheno, in le to ob kratkim povédano, kar zhbelaar mora vediti, de per svojih zhbelaht ne bo sgube, ampak dobizhik imel. In prav to je sa kmeta.

Sato, ljubi zhbelaarji! berite radi te bukvize, in ravnajte se per svojih opraviht s' zhbelaht svesto po njih, in porok sim vam, de kmalo ne bohte iméli usroka, nad slabim spéham svojiga zhbelaarstva pertoshiti se, in ne bo tolikokrat flishati, de s' zhbelaarijo nizh ni.

§. 1.

Od zhebél sploh,

Zhúdimo se med toliko stvarmi mnosim shiválím in insektam, kateri so tolikanj pervershni, in tako rēzhi zhloveshko rasumnost imajo. Pa per natanknim premishljevanji in gledanji zhbelniga rôja morajo nar vėzhi modrijani štermėti, in klizati s' vėlikim Pavlam: O visokost bogastva, modrosti in uzhenosti boshje! Kako nesapopadlivi so njegovi sklepi, in kako nesvedlive njegove pota! — In rėf, zhe bolj natanko se zhbélni panj pregleduje, vezh zhudniga se uglėda: Letu najdemo nar lépsih dešhélno napravo, nar bolji vladstvo na svėtu; letu gospoduje nar vėzhi sposhtlivost in nesmer-na ljubėsin do poglavitne pershone ali kraljize, sa ktere varstvo in ohranjenje je vsak ud dešhele perpravljen v' nevarnosti lastno shivljenje dati. Vėdna bratovska ljubėsin in edinost med

njimi, is ktere se vsak sa drusiga do sadnjiga dihleja vadljuje in bojúje, njih varzhnost, njih serd in pridnost sa délo, njih natanknost in pervershnost, in njih lépi k' naménu flushni réd, kteriga s' mnosimi déli in opravili k' spehu sploshne srézhe ohraniti, se sdi de hozhejo ena drugo sad pustiti; zhudna skupdélavnost zhebél, in njih druge posébné lastnosti so sgol resnizhni sprizhleji, kako mogozhen in moder je stvarnik; sato tudi noben zhbélni perjatel, ko bi prav szer ne imel nar bolj vterjenih sapopadkov od bistnosti neskonzhniga bitja, ne more Boga tajiti, ker mora po premishljevanji tih zhudnih umetavstnih stvarí boshjih k' njegovimu sposnanju in zheshenju bujen hiti. —

§. 2.

Od mnosih plemén ali sort zhebél.

Troje sorte zhbéle al buzhéle a) so, namrezh:

- 1) Kraljiza, to je matiza, mazhiza al materniza b); kteriga sadnjiga iména se tudi hozhemo dershati,

a) Na vfokim Gorénfkim in po Korofhkim jih imenujejo buzhéle ali bzhéle, po drugi nafhi deshéli zhbéle, na Shtajerfkim zhéle, zhélize, po Pemfko al Zhefhko wzhéle.

b) Na vfokim Gorénfkim materniza, szer matiza, mazhiza.

2) gmanj ali délavne zhbéle, in

3) troti ali trotje.

§. 5.

Od maternize.

Materniza je nekoliko vézhi in veliko daljši od délavnih zhebél, raslozhi se od njih tudi po farbi, in je mati vsih drusih zhebél. Sato je s' njeno sgubo tudi vsak panj sgubljen, zhe ni v' njem vezh k' isleshenju nove maternize dobre salége, ali pa zhe se mu ne da druga materniza. Silno rodovitna je materniza, in samore v' enim létu nad 60000 zhebél roditi. Nje rodovitnost se ravna po njénim sdravji, po podobi njeniga shivôta, nar vezh pa po njéni starosti.

Materniza shiví navadno 6 do 7 al tudi 8 lét, in je v' pervih tréh letih veliko rodovitniji, kot v' drusih, sakaj v' zhetertim in petim létu róji she tri al shtiri tédne posneje, kòt ena mlaji, in v' shestim in sedmim létu po navadi ne róji vezh, in zhe prav róji, ne more vezh letéti, temuzh pade pred ulnjakam na tla. V' osmim al she daljnim letu starosti, velikokrat she préd nje rodovitnost slo odjemlje, in ona stavi vezhi dél le trotovsko salégo, kar je go-

tovo snamnje nje velike starosti in daljne neperpravnosti, sato vezhi dél sdej kmalo odmerjè.

De se pa starost materniz more sa gotovo vediti, morajo bukvize iméti se, de se rojstne léta materniz sapisujejo vanje. Le se maternize pervih rojov, kér smiram stara materniza s' njimi gre, ne smejo iméti sa mlade maternize, v' tištim létu isleshene, drugazhi ko bi bil roj pevski roj, to je, roj s' mlado maternizo, ktéra préd pôje. Skušhen zhbélar pa she tudi is farbe in druge shivotne podobe ugane, koliko bi utegnila materniza stara biti. Maternize enake starosti pa so v' stanu navadno le zhbéle same raslozhiti, kér ni vsaka sanje, temùzh isvolijo smed njih vezh, kar se per rojéh s' mladimi maternizami sгоди, eno si, mende nar starji in nar rodovitniji, po ktéri svoje ohranjenje in mnoshenje nar bolj sagotoviti upajo, vsih drusih pa, zhe jih je she toliko, she ne porajtajo ne, temùzh raji na stari panj nasaj gredo, kakor de bi ktéro smed tih namesti she isvoljene sprejéle. Sato se mora per polavljanji odvezhnih materniz pasiti, de se jim ne vsame prava, to je, od njih shé isvoljena. Nar belj prav pa se stori, zhe se tako dolgo pozhaka, de zhbéle maternize, kar jih je prevezh, same odshenó, sakaj zhbéle preganjajo

té maternize shé dostikrat prezej per vsfajanji rôja, vezhi dél pa jih odshenejo v' novim panji sad, kjer se na vezher ali jutro drusiga dne bres preteshnige v' hishize poloviti dajo. Le se ne smé nikoli dvéh materniz v' eno jezho vküp sapréti, kér bi ena drugo umorila.

Nesmerno ljubesin in nagnjenje zhebél do maternize budi mende njena jim perjetna disháva, ker od vsih strani vanjo tishé in jo objémajo. Njena smert ali pobegnjenje is panju, kar zhbéle tudi prezej sazhutijo, napravi vesolno shaljovanje in smeshnjavo med njimi. Ako po njéni sgubi ni vezh salége, in tedej tudi vezh upanja ne noviga gospodarja dobiti, ne neha le samo vsa délavnost med njimi, temúzh sgubé tudi vse veselje shivéti, in popolnama obupajo, de sadnizh vse lakoti pomerjo, al so pa, maternize iskáje, od drusih pomorjene. Materniza ni le poglavariza svojiga polka temuzh prav sa prav dusha in shivljenje zéliga panju. Po njéni sgubi pogine tudi vsa zhbélna drushina.

Dalje ima materniza tudi kakor druge zhbéle selo al shélo, pa se ga nikoli ne poslushi, kakor v' smertni nevarnosti, ko bi jo pertisnil, al pa v' boji f' kako drugo maternizo.

§. 4.

Od délavnih zhebél.

Drugo pleme 'zhebél v' panji so navadne al gmanj zhbéle, al delavne zhbéle, kér morajo vse délo same opraviti. Téh je nar vezh v' panji, in po njih shtevilu se ravna bogastvo panju, zhe ima per tém tudi sdravo maternizo. Rasun simskih meszov, ko ne morejo letati in nositi, niso nikoli bres déla, in opravljajo svoje mnogotere opravila sversteno, sa ktere jih njih starost, njih jim perrojeno, sposnanje potrebnosti déla, in she druge sadeve mnosih okolishin namenijo. Tako se upirajo ene s' notranjim délam, sidajo al napravljajo satje, ohranijo s' buzhenjem in majanjem perutniz gorkoto in sa mlade potrebno toploto v' panji, al ofkerbljujejo salégo, in le tretji al zheterti dél jih isléta, med ki se imenuje tudi sterd *a*), in roshno al zvetno moko brat, sa kar so mende nar starji namenjene, ker se vezhi dél stare, ki se na njih sivshi farbi in bolj rassterganih perutnizah lahko sposnajo, is panju in v' panj letati vidijo.

a) Na vsokim Gorenskim sterd, fzer méd.

To, kar na nogah nosijo, ni vófik, kar eni menijo, ampak le zvetni prah al zvetna moka, ki jo s' médam sméshajo, in is téga nekak mleku podoben podmét sa mlado salégo perpravljajo.

Vófik je is medú, od kteriga se v' njih shelodzih lozhi, in ki ga potlej v' podobi bélih péniz, is sêbe ispoté, in sa sidanje fatja obdélaajo; sato tudi lahko vselej v' pánji sídajo in delajo, zhe le dosti medu sa vshitek dobé.

Navadno ne shivé veliko zhes léto; sakaj v' prejšnim poletji rojéne odmerjó v' meszih Vélkim Serpanú in Kimovzu, nar posneje pa Kosaperska vse. Vse szer so shénskiga spòla, pa vender nesmoshne svoje enakosti rodítí, in rodu dalje sasajati, desiravno so kdaj mislili, de o gotovih zhasih tudi trotne jajzhke leshejo, in de je trotovska saléga v' jalovih panjéh od njih.

§. 5.

Od trotov.

K' tretjemu plemenu zhebél se shitejejo trotje. V' panjéh, ki imajo veliko polka se ugledajo she Vélziga Travna, szer pa navadno

she le Reshniga Zveta. Le kratek zhas shivé, nar dalje nekako do konza Kimovza, kjer jih druge zhbéle bres usmiljenja pomoré, ako pak pasha she préd neha, kar se vézhi dél sgodí, al zhe vstane zlo lakot, jih pomoré dostikrat tudi she v' Reshnim Zvetu al Malim Serpanu, ja v' zhafi jih zlo kakor nepridni sarod epikajo in is panju stirajo.

Vélziga Serpana al Kimovza pa so vselej od zhebél, ktere prave maternize imajo, odgnani in bres usmiljenja pomorjeni, v' zhemur se mora zhbélam tudi kar je mogoche pomagati, ker bi szer v' shkodo drusih potrebnih opravil, prevezb zhasa sgubile; sato naj se slasti trotje, ki se svezher na bradah panjev v' zélih kupih sbirajo, smezhkajo in odpravijo, ker shrelo al luknjo panju dostikrat tako obloshé, de so zhbéle v' nevarnosti v' njem sadushiti se. Trotje so vézhi od pravih zhebél, ne tako dolgi, pa veliko debelji od maternize, nimajo shéla, in zhe prav o poldanskih urah s' drugimi zhbélami létajo, vonder nizh ne nosijo; sato menijo eni, de so od vezh in nepotrebni, kar pa ne more biti, kér bi bilo to modrosti stvarnika, ki je v' zhbélnim kraljestvu poséбно ozhitna, prevezhi nasproti.

Trotje so vsi moshkiga spôla, in k' plemenitnjenju al narodovitnjenju maternize naménjeni, le se she ne ve, kako se s' maternizo sdrushijo. To je do sdej she smiram skrivnost nature, defravno veliko naturesnanzov tèrdi, de se mati zhebél al materniza po navadno f' troti sdrushi in od njih oplemeníti al narodovítni. Oni ishejo skasati to f' tem, de imajo trotje réf pravo rodívno orodje, f' kterim samorejo s' maternizo prav po naturfko s-ediniti se.

Drugi uzheni zhbelaarji pa so v' ti rézhi vse druge misli, in ménijo, de je materniza she v' sibeli al piskerzu, she ko je zhervizhik, in morebiti zlo she v' jajzhku saperta, in szer na vezh rodov od trotov oplemenitnjena, ker je vsaka mlada materniza, ki je ob zhasu, ko nobeniga trota v' panji ni, zhe prav is drusiga zhbélniga jajzhka isleshena, shé rodovitna, in samore réf shé po malo dnéh pravo zhbélnó salégo staviti, bres de bi se bila préd f' kazim trotam sdrushila, kar bi ne moglo biti, ko bi taka materniza ne bila prejela rodovitnosti she od svoje matere al babize. Ta rézh ostane tako she smiram skrivnost stvarjenja, ki jo je neskonzhna modrost boshja sama sebi perhranila.

§. 6.

Od ulnjaka al' bzhelnjaka. a)

Ulnjak, kateri smé po shtevilu zhbélnih panjev sdej vézhi, sdej manji biti, mora biti tako postavljen, de je tista stran, ko zhbele vun létajo, prav proti poldnu obernjena, de solnze slo zél dan na brade panjev fije. To stalishe ulnjaka je zhbélam slasti sa spomlad potrébno, kér v' tém hladnéjim letnim zhasu veliko, s' roshnim praham teshko obloshenih zhebél, svezher is pashe gredé pred ulnjakam trudnih dôli popada. Sdej, ako solnze ta prostor she obfije, spet isleté, in dofeshejo srézhno svoje domovanja, nasproti pa, zhe v' sénzo padejo, se ne more nobena vezh vsdigniti, temuzh na tistim méstu morajo ostati, kjer, zhe gre po nôzhi desh al' snég, al' zhe solnze drugi dan ne fije, vse poginejo, ker od mrasa oterpnjene zhbéle zhes 24 al' 30 ur vezh ne dajo oshiviti se.

Tudi se mora per stavljenji ulnjakov slasti gledati, de so na zhbélam perjétnim kraji,

a) Na vlokim Gorenckim bzhelnjak, sfer ulnjak, zhbelnjak.

kjér je veliko travnikov, mnosiga shitniga poljá s' ajdo, bobam, graham in drugo sozhivo, kakor tudi vezh sadnjih drevés, posébnó pa kóstanjnih, smréknih al jélnih goshá, in szer tako narejeni, de zhbéle tudi po simi bres nevarnosti v' njih oštati smejo.

Nar bolj pa je glédati na to per ulnjakih, de niso prevezh sapi nastavljeni, temuzh pred vetrovi, slasti pred burjo po drusih zimprih, sidéh, plankah al sadnjih drevésih varovani, in de bliso ni malnov, olovniz, zegelniz, kovazh-niz, zukerniz, sploh nizh, kar ropozhe al se kadi, in tudi ne velizih rék al vodá in jese-rov, kamur dostikrat mozhna sapa zhbéle ver-she, in morajo poginiti.

Kér pa vonder zhbéle, kakor vse druge stvari, bres vode ne morejo obstati, imajo ra-de bliso sêbe male potoke, al vodne gnojnisha al gnojnize; szer se jim pa mora ne delezh od ulnjaka napraviti vodno korito, de ob zhasu sufhe is njega pijejo, v' ktéro se mora tudi malo mahú ali plavajozhiga lesá vrézhi, de se zhbéle, kader pijó, nanj vsédejo. Prostor pred ulnjakam pa naj je suh, in zhe je mogozhe, s' péskam posipljen, de zhbéle, ktére létu na tla padejo, spét lahko isleté.

Slasti ljubo je zhbélam, zhe morejo prosto al frej letati, poséбно zhe imajo per rojenji vsaj 20 do 30 stopinj dolg, in sherok prostor pred sabo, de se roj poljubno kvishko rashiri, in nesadershavan vesél okrog shumí.

25 al 30 stopinj prezh naj ene majhne jabelka, kutne al tudi niske verbe stojé, de se roji nanje vsédejo, in tudi je nar loshje in nar perpravnihi s' njih vsaditi jib.

Dalje naj je bzhelnjak prostoren in dosti velik, de se panjovi lahko rozhno is njega in vanj nosijo, in se s' zhbélami od sad v' ulnjaku bres napotja ravna.

Ulnjak smé v' vishavi le tri verste ali pre-dale iméti, kér se zhbéle drugazhi v' srédnjih verstah lahko smotijo, tako de se, kader mozhno leté, s' svojimi sosédi skor védno bojujejo, koljejo, in maternizo per prashenji vézhi dél sgubé.

Tudi ne sméjo panjovi prebliso vkúp s-stavljeni biti. Naj leshé, ako je prostor, vsaj en zhévelj vsaksebi. Verste pa, al tramizhi, na ktérik leshé panjovi, morajo biti dva komolza al zhevlja naresen, de se lahko, kader je tréba, dva panja vérh drusiga naloshita.

Pravi ulnjak mora tedej biti tako le visok: Perva versta panjov naj je 2, druga 4, in tretja 6 komolzov al zhevljev visoko od tal.

Dalje mora biti ulnjak od vsih strani sabit, tako de se le prédnje konzhnize in brade panjov vidijo, in de ne more ne solnze sijati, ne desh padati na panjove, kar bi bilo obdvoje zhbélam shkodljivo; in de se v' panjove nabrana mokrota loshje odtéka, morajo od sad smiram en pavez vishe leshati kot od spréd.

Stréha ulnjakova naj je tako narejena, de kaplje s' zéle stréhe od sad na tla padajo, szer pa mora od spréd shléb nastavljen biti, ker bi szer zhbéle v' kaki nagli plôhi od stréshnih kapelj opovirane bile svoje domovanja najti.

Eni stavijo tudi stebre, kteri ulnjak nosijo, na votle vogelne kamne, in napolnijo votline krog petá stebrov s' vodo, de bi ne mógli bravljinci, pajki, in drugi zhbélam shkodliv merzhel do njih.

§. 7.

Od panjov al zhbélnih prebivalish.

Prebivalisha sa zhbéle so mnoge, in skora v' vsaki desheli druge. Eni imajo zhbéle

v' flammatih pletarnikih ali peharih, ali v' svotljenih lesénih terkljéh, eni v' dolsih v' vezh predalov lozhenih votlih déblih, in spét drugi v' is flame ali verbovih sšib spletenih koséh, ali v' is dilj narejenih verh druge postavljenih omariz; jest pa imam panjove, is deská al dilj narejene sa nar bolji in nar perpravniiji, in dam vse svôje panjove, ktéri so vézhi dél $2\frac{1}{2}$ zhevlja dolgi, 8 pavzov visôki, in 1 zhévelj in 3 pavze sšerôki, is dilj lépiga, béliga, kerh-kiga bukoviga lesa naredíti. Taki panjovi ni-so dragi, in mislim, de so naturi zhebél nar bolj permérjeni, kér se ne poté tako, kakor drugi is sroviga in terdiga lesa délani, sato so tudi zhbéle prav rade v' njih.

Sploh naj so zhbélne prebivališha ali panjovi raji preveliki kòt premajhni, in de se, kàder je tréba, lahko sklénejo, vsi enako dolgi in sšerôki. Shrelo ali meshévniza, to je luknja, kjer zhbéle is panju in nasaj hodijo in létajo, mora biti pol zhevlja sšerôka, in ne prav pol pavza visôka, in prav sa prav tolikoshina, de trotje lahko skosnjo lesejo, kér se skosi vishji luknje, slasti po simi lahko mišhi splasijo in zhbéle slo poškodjejo.

V' gojsdéh se dershé zhbéle nar raji v' votlih déblih, ali kjer tih ni, prebivajo tudi

v' fkalovji in raspoklinah starih sidov. Per divji zhbélarii pa, kakor na Rusovskim in Polskim, slasti v' Litavii isvotlijo vezh stojezhnih drevéf nalash v' to, in napravijo tako divjim zhbélam umishljene stanovanja.

§. 8.

Kako je s' zhbéлами po simi ravnati.

Kdor hozhe svoje zhbéle zhes simo v' ulnjaku pustiti, kar se v' mehkih in gorkih simah szer bres shkode, v' ojsrih in dolgo merslih simah pa nikoli bres velike shkode ne more sgoditi, mora prav previdno in skerbnó ravnati v' ti rézhi. Panjove mora ne le s' otavo, maham, kozi, al s' predivamin konopnino, v' kateri se ne dershé tako rade misli kakor v' predivu, in drusimi tazimi rezhmi, od vsih strani dobro odeti, temuzh mora ulnjak tudi od sunej s' flamo al praprotjo dobro sadélati, de se kolikor je mogozhe, merslôta odganja. Tudi se mora vzhafih, vsaj enkrat al dvakrat v' tédnu poglédati, de luknje ne samersnejo, ker se zhbéle v' velikim mrasu, slasti stare in kjer je dosti polka, slo poté, in zhe so luknje

samersnjene, is pomankanja sraka (ljusta) lahko sadushé se.

Nar bolj gotovo se pa déla, zhe se zhbéle zhes simo v' dobro varovan kévder, ali v' tiho kamro, kjer ni mish, griljev al shurkov, al kar je nar bolje, v' prasno stanizo prenesó, ktera se smé v' vélzim mrasu, takrat namrezh, kader sazhnó zhbéle slo sbuméti, malo sakuriti.

V' tazim simskim stanovanji zhbéle ne bodo le ne smersnile, ne sadushile se, temuzh tudi pol manj perhranjeniga shivesha potrebovale, kakor ko bi bile v' ulnjaku ostale; in ker se ne poté, tudi njih satovje ne splesnije tako kot per unih, ki si morajo le s' gibanjem in buzhenjem potrébno gorkoto délati, in se per tem slo sgréti. Le se zhbéle v' jesén ne smejo presgodej v' njih simske stanovanja prenesti, ker bi utegnile v' topléjim vremenu spet is panjov isriti, ali se pa sadushiti, sato naj se to she le k' sazhetku sime, namrezh prej ko snég pade in je prav merslo, in szer vselej proti vezheru sгодí, de se po nozhi toliko préd spet k' pokoju spravijo, ker so bile med prenashanjem mamljene.

V' ojstrih simah, kadar je merslôta velika in dolgo terpí, marsikteri panj per v' sim svojim bogastvu perhranjeniga medú vender le la-

koti pomerje, — ker zhbéle po tem, ko so ves méd, ki so ga v' svojim gnjesdu al simfskim kotu iméle, povshile, pred mrasam do daljniga medú vezh ne morejo, kar se slasti per tazih panjovih sgodí, kateri imajo fatove ne podolgim, ampak pozhés narejene.

Nar bolje je zhbélam v' njih simfskim pozhitku, zhe dajo pohléven, tih glas flifhati od sébe, ker jim takrat ni premerslo ne pretoplo, temúzh imajo lih prav gorkote in sraka (ljuf-ta) de se ne sadushé in ne poté prevezh, de bi fatovje splesnovalo.

Mozhno buzhenje je smiram snamnje, de jim je pregorko ali pa premras. Ako jim je pregorko, naj se luknja odmasbí in jim ljuf-ta, ako jim je premerslo, nar se jim s' odéjo ali kurjavo pomaga.

Dalje naj se spomlad kar nar dalje morejo v' njih simfskih stanovanjih obdershé, in she le, kader nastópi topleji pomladanski zhas naj se prenesó v' polétno stanovanje, in de se vse nasprotno klanje in ropanje ubrani, naj jih prestavijo ravno ta dan tudi vsi sosédnji in bli-shni zhbelarji, in zhe je mogozhe, tudi zlo ravno ob tisti uri. Pa tudi sdej she se morajo s' otavo ali drusimi tazimi rezhmi dobro odéti, de se, kar je mogozhe, posnejiga pomla-

danškiga mrasa obvarujejo, kateri jim je ta zhaš savolj obilne salége škodlivšhi kot druge krati.

De bi se mogle zhbéle, kakor eni terdijo, s' mnosimi rezhmí tako omamiti, de bi v'lo simo kakor muhe in druga golásin, v' omamizi kakor mertve spale, in prav nizh ne vshivale, se ne da skasati, ker zhbéle po svoji naturi nikoli tako ne saspé, de bi ne gibale, ker s' vednim majanjem perutniz v' panji potrébno gorkoto delajo, bres ktere ne morejo shivéti, tedej neprenéhama zhujejo, in vsak dan kaj vshijejo.

§. 9.

Kdaj so zhbéle vun postaviti.

Spomlad, kakor sazhne zvetoviz al muzoviz to je mazhkovna zvesti, kar se sгодí she doštikrat Svizhana, al v' sazhetku Sushza, se preneso panjovi lépo, toplo, tiho dopoldne proti devetem al desetem spet v' ulnjak, in szer vsak na svoje staro mésto, ker bi se drugazhi zhbéle spét tje saletéle, kjer so prejšhno léto bile, ker téga prostora réš she niso posabile, in se jih le malo noviga letanja more navaditi.

Kader so potém vsi panjovi v' pravi ver-
sti, to je, vsak spét na svojim starim méstu,
se jim luknje vse odpró, in ispušté se zhbéle
is njih simskih jézh. Sa tem se mora na le-
tanje vsaziga posebej pasiti, de se vidi, al ima
maternizo she, al je zhes simo ob njo pershel.

Ako pridejo ene kmalo s' zvetno moko ob-
loshene nasaj, je to pravo snamnje, de imajo
ti panjovi maternizo, in ref she mlado salégo.
Nasproti, ako se ugléda per kterim panji, de
zhbéle vse shalostne in otoshne is luknje gle-
dajo, ali pa obupne po bradi panja lasijo, in
zlo nizh, ali pa le na pol nogah in majhne
képize zvetne moke nosijo, je tak panj bres ma-
ternize ali jalov, kar se mora bersh ko bersh po-
gledatí. Ako se ref jalov najde, ni bolji pomozhi,
kakor ga she tisti vezhér s' njegovim nar blich-
nim sosédam, od kteriga se vé, de maternizo
imá, sdrushiti, in obá tako dolgo vkúp pustiti,
de je v' obéh panjéh nova salega in polka sa-
dosti, potlej pa se spet lozhita, in tako posta-
vita, de vsak pol prostora prejšhniga stanu po-
bêre, kjer se potlej she le sna na polku boga-
tiji, in slasti uni, ki je maternizo obdershal,
malo dalje prezh pomakniti, de obá glih mo-
zhna ostaneta. Jest pa imam navado, take pa-
njove tako dolgo sklénjene pustiti, de rojijo in

se dajo mlade maternize flifhati, potlej jih she le lozhim, kterih mi êdin, in vzhafi tudi oba she enkrat rojita.

In to je edina sorta odrojev al odvsétih rojev, ki jo morem svetovati, ker sim per drugazhnih smiram vezh shkode kot prida imel, ker per zhbelaarstvu ne gré sa veliko shtevilo panjov, ampak le sa njih mozh in bogastvo, in zhbéle shé tako prerade rojijo, tako de mora previdin zhbelaar gledati rasdeljenje in velikokratno rojenje zhebél bolj braniti, kakor buditi.

Nektero simo je prav veliko snegá, ktéri dostikrat o nar lépschim in nar perjétnijim pomladanskim zhasu she se mljo pokriva. Tù se zhbele dostikrat ne dajo udershati, in sazhnó s' silo is panjov riniti, kar se jim tudi ne smé braniti, kér bi utegnile szer sadushiti se. Tù ni drusiga, kòt po volji letati pustiti jim, le se mora snég spred ulnjaka spraviti, kar je mogoche, ali pa ta prostor s' slamo, praprotjo, ali tudi s' diljami pogerniti, de zhbéle vsaj bliso ulnjaka na snég ne padajo, ker ne morejo lahko spét is njega isletéti.

Potém, ko so se zhbéle spomlad vunpostavljene nad svojo spét sadobljeno prostoštjo povešélile, in na pervim isletanji svojiga zélo

simo sadershaniga blata ofnashile se, naj se perzhnejo zhéditi. Namrezh odvsame naj se vsazimu panju spodnja dilja, se ozhédi od mertvih zhebél, ki na nji leshé, in od stertih vofhénih drobtin, ki se ne smejo savrézhi; potlej naj se panj oberne, in isreshejo naj se plésnivi, ali shé stari in zherni, in tudi prasni trotni fatovi, in to bo pridnost zhebél vnovizh vnélo, in njih délavnost grosno budilo.

Per ti perloshnosti se more zhbélar tudi vfiga drusiga preprizhati, kar mu je véditi tréba, slasti pa poglédati, ali imajo zhbéle she kaj shivesha, ki bi ga moglo ta zhas vsaj she pol biti, ali pa, zhe jim bo tréba klafti.

§. 10.

Od rojenja zhebél.

Spomlad, slasti mésza Maliga in Vélziga Travna in Reshniga Zveta se zhbélni polk prav hitro mnoshi, in panjovi, slasti s' mladimi, to je, ne dosti zhes eno ali dvé léti starimi maternizami, dobivajo, ak je vreme sato, smiram vezh zhebél, tako de so jim njih prebivalissha ali premajhne, ali pa, de se dosti mozhne zhutijo, v' vezh manjih drushinah shivéti. Potlej

rojijo, kar se sгоди tako le: Po tém, ko je materniza ne le vse prasne zhbélne in trotovske, temùzh tudi vse maternizhne piskerze ali turnizhe, kateri so na kraji ali na vogléh fatovja, s' salégo nasadila, pobégne s' eno trumo svojiga dosdanjiga polka is stariga panjú, de bi v' drugim pchishtvu novo gospodarstvo sazhéla, k' zhemur je od zhebél po rasodevanji mnogoterih snaminj, njih jim perrojenih sheljá mnoshiti ali gmérati se, slasti pa po filnim sém ter tje tékanji v' panji, in hitrim notri in vun letanji s' nenavadno vesélím shumam napeljevana, in vzhafih, zhe nozhe sama s' njimi is panju, od njih s' filo isgnana, zhesa se samoremo dostikrat is miliga zvilenja, ki ga malo pred predin isleti, velikokrat she v' panji flishati da, na tanko preprizhati.

Ta zhbélna truma, ki s' maternizo is panjú potégne, in je navadno trétji dél vsiga polka, se imenuje prédnji, pervi roj, ali perviz. Ako vreme she lepo ostane, ali zhe ima panj sraven dosti salége tudi she veliko medú, da ósmi ali devéti, vzhafi tudi she le deséti ali énajsti dan she drujiga rôja ali drujza; zhes dva ali tri dni satém tudi she tretjiza, in vzhafih tudi she zhetertiza, slasti zhe je stariz slo zhbélin, in sta perviz in drujiz majhna bila.

Ako je pa drugi roj po slabim vremenu sadershan, se perméri dostikrat sše le 17. ali 18. dan, dalje pa zhbéle odvezhnih materniz ne terpé, in jih pomoré rasun ene vse, sato potlej to polétje od tega panjú ni vezh rôja upati, rasun kako lépo jesén ob slo medénim ajdovim zvetji.

Trétji rôji al tretjizi se namérijo le v' dobrih létinah, zheterti rôji al zhetertizi pa prav malokdaj, kateri so tudi zlo majhni, in se morajo ali med sabo skleniti, ali pa spet na stari panj sgnati, de se kaj prida dobí od njih.

V' goratih krajih bliso gofháv, kjer so mnoge drevésa in vsfaktere ternjevja, germovja in róshe, rojijo zhbéle veliko raji, kakor na ravnim, ker létu vezh zvetne moke in perprave salégi sa sok najdejo, kakor na golih prostori, mozhernih ravninah, ali fhirozih sbitnih poljih.

V' tazih krajih, slatti v' dobrih zhbélnih létinah in lépim vremenu se jim zlo s' povékshanjem njih prebivalish, s' nalagami in podlagami dostikrat ne more rojiti ubraniti. Le na sadnjo visho se more roj vzhafih udershati, namrezh zhe se sše dosti per zhasu k' rojenju nagnjenimu panju drugi prasin tako podloshí, de so zhbéle morane skosinj hoditi. To se mi sdi zlo per nar obilnijim nanafhanji medú ob

zhasu ajdoviga zvetja loshje, sloshnishti in perpravnishti, kakor fitno preganjanje in prekajanje zhebél, ker zhbéle ne gredo rade skosi prasín prostor, in veliko raji nadôli kot nagôri déljajo.

§. 11.

Snamnja, al bo panj kmalo rojil.

Té snamnja so mnoge, in se ravnajo po starosti in rodovitnosti maternize. Ako ima panj maternizo tri al shtiri léta staro, roji posneje, kot drugi s' mlaji maternizo, in ne pred, de je ves polno nadélan, in zhbéle nimajo vezh prostora v' njem, temuzh so premorane sunej luknje panja prenozhvati.

Zhe je pa materniza s'he le eno léto stara, in tedej s'he slo rodovitna, róji tak panj, zhe je s'zer vréme sato, dostikrat préd, kakor ga je pol obdelaniga, in s'he zlo dostikrat préd, kakor je satovje vse s' salégo nasajeno in s' zhbélami pokrito.

Kakor hitro tak panj éne dni prav pridno léta in veliko nosi, zhe s'he svezher in po nôzhi možhno shumí, roji navadno s'he drugi dan.

Sdej, ko je dan k' rojenju isbran, in zhe je vréme sato, zhbéle taziga panjú ta dan ne le-

té vezh možhno, temúzh zhakajo raji domá, kdaj bo zhas vsdigniti se. Ko ta zhas pride, sazhnó zhbéle, kar jih je v' panji, smiram bolj gomséti, se, kar morejo medú napiti, in smiram bolj pogostim in možhneje vun in nasaj letati, tako dolgo, de se sadnizh vsdignejo, se v' zélih képah s' vso filo skosi luknjo prekuzjejo, in se s' nesnano vesélim in glasnim shumam kvishko vsdigajo, ene minute, v' zhasih, zhe je materniza she mlada, tudi okoli pol firtelza ure v' krogu verté, in sadnizh letanja trudne bliso na sénzhino drevesize na kúp ali v' képo vsédejo se.

§. 12.

Od ogrébanja al vsajanja rojev.

Kakor hitro se je roj vsédel, naj se vsame bersh prasin panj, ko mora shé pred prepravljen biti, in se hiti roj vsaditi, de med tém zhasam kak drug panj ne rôji, in se s' njim ne sdrúshi in ne smésha, kar veliko smotnjavo napravi, poséбно zhe ima édin staro, drugi mlado maternizo.

Kako se samore roj nar loshje in nar hitréje v' prasin panj spraviti, se sploh sa vselej

ne more prav na tanko povedati, ker je per vsajANJI gledati na kraj, kamur se je roj spu- stil. Lastna pamet in skušhnja modriga zhbé- larja nar boljé uzhí to.

Ako se je roj vsédel na kako drevésno vé- jo, in kakor dolg grojsd od nje visi, ga je zlo lahko vsaditi. Drusiga tréba ni, kot prasin od- pert panj, to de s' sataknjeno luknjo, spod rav- no pod nar vézhi gruzho nastaviti, in po véji možno vdariti, in roj pade ob kratu v' panj, kateri se mora pa s'he tako dolgo ods'pod der- shati, de tudi druge zhbéle, ki so na tla popa- dale, spet isleté, in se k' roju podajo.

Zhbéle, ki se med tém zhasam na kraj, kamur se je roj vsédel, s'he smiram sbirajo, se samorejo spét s' vdaram na tisto vejo, al pa s' vezhkratnim ogrebenjem k' roju spraviti. Sa- tém se panj prav pozhasu oberne, in postavi prav spodej v' sénzi na stol, de se s'he druge posamim krog letézhe zhbéle vanj podajo; in zhes kratko zhasa, zhe prav s'he nektere krog letajo, se pernese sapert v' ulnják na odlozhen prostor. Zhes ene minute se mu luknja odma- s'hi, in se puští po volji letati, in se svoje no- ve hishe veseliti; sa malo zhebél pa, ktére kra- ja, kamur je roj sedel, s'he ne morejo posa-

biti, ni treba bati se, vse se vernejo spét v' stari panj.

Ako se pa uséde roj na visoko drevo, v' gost ternjev germ, na kak sid, al na kako drugo neperpravno mésto, je per vsajanji she vezh previdnosti in persadéve tréba. Nar pred se mora skerbéti, de solnze ne sije predolgo na roj, ker mu to tako teshko dene, de bi utégnil spét isleteti in uiti. Ako se to perméri, se mu mora nar pred sénza narediti, in ga dobro s' vodo oshkropiti, in potlej se sna s' kadé-zho vervjo ali zunjo v' panj prekaditi, ali pa pregnati, kamur se hozhe.

Potlejšhni rôji imajo navado maternizo sledé radi na tiste kraje usesti se, kamur se je bil she préd kak drug roj spustil; ako se hozhe to savolj neperpravnosti per vsajanji ubraniti, naj se pomashe tisto mesto s' pelinam ali hebátam, in savolj tega soperniga duha se ne bo noben roj vezh tje usédel.

§. 15.

Od nekterih posébnih permér, kakorshne se per rojih dostikrat nakluzhijo, in kako je létu ravnati.

1. Prezej ko kak panj sazgne rojiti, morajo vsi ljudje in shivali, kakor kokoshi, psi ali preshizhi, kateri so bliso zhbélnjaka, odstopiti, in zhbélam mora pustiti se po volji rojiti, ker se ljudi in shival ogibajo, in dostikrat raji pobégnejo, kakor de bi se bliso njih usédle. Zhbélar sam naj le is-sa vogla ulnjaka rôja gléda, in pási, ali ni morebiti materniza na tla padla, in ne more vezh isletéti.

Nar manj pa se smé takrat, kar eni pozhénjajo, s' kofámi ali svonzi klenkati, ali kakor si bodi ropotati, ker zhbélam nizeh teshji ne dé, kòt ropòt in shunder. S' tem se samore tudi dostikrat roj, ki v' sra-ku (ljustu) léta, peljáti kamur se hozhe, ali zlo srani odgnati, ker se zhbéle kakor druge shivali ljudi le varjejo in se od njih odtegniti ishejo.

2. Vzhasih materniza per pervim roji ali savolj starosti, ali pa ko je savolj posébne

plemenitosti preteshka, ne more vezh léteti, in pade per rojenji pred panj na tla, kar se is letanja in shumenja rôja prezej lahko sposná, kér tak roj ne leti kakor drugi, s' vesélim in glásnim shumam v' krogu, temuzh se rasstrése délezh krog okoli f' puhlim shalostnim mermranjem, in ishe maternize sém ter tjè.

Létu se ne smé zhakati, szer se roj poverne spét v' pervi panj, temúzh materniza naj se prav pred panjem ishe, in se bo tudi lahko nashla, ker ima she smiram nekaj zhebél krog sêbe, ki je tudi v' tém stanu ne sapukté.

S tém si jest délam dostikrat nar lepsih in nar perjetniji kratek zhas. Maternizo dénem bersh v' nalash sato narejeno hishizo, in jo dershim na dolgi paljzi kar nar vishe morem pod rojézh zhbéle, ktere jo po sledu kmalo sposnajo, tudi prezej bolj vesél shum sazhnejo, in se krog njé sbirajo. Sdej imam shé zéli roj v' rokah, in kamur maternizo nesem, gredo zhbéle sa mano, le se samo vé, de se moram pozhasu premikati, de zhbéle maternize spred ozhi ne sgubé, temúzh jo lahko smiram neslédjejo. Potlej postavim na poljubnim

kraji prasni panj na stol ali miso v' s'énzo, in spuštím maternizo is hišhize vanj, kamur gredo tudi zhbéle f' poséбно veselím shumam prezej sa njo, kar sim dostikrat s' veseljem gledal. Perštaviti pa moram vonder tudi tukaj, de taka materniza, slasti zhe savolj starosti vezh letéti ne more, sa daljno rejo vezh ni, in malokdaj she perhodno simo preshiví; sato stori zhbe-lar, kateri je svôje rôje sa daljno rejo naménil, bolj prav, zhe pusti roj spét na prvi panj nasaj iti, ker po tém zhes sé-dem ali ósem dni s' mlado maternizo spét róji. Taki rôji so potlej vezhi dél od vsih strani nar boljshi, in gotovo spét nadomeštijo kar f' zhakanjem na mlade maternize samudé.

3. Dostikrat se perméri, de dva al vezh panjov ob enim kratu róji, in se vkùp vsédejo. Ako so vsi pervizi f' starimi maternizami, se bres veliko okolishin lahko kmalo raslozhijo, in jest imam navado ves kùp al zélo gruzho v' en prasin panj ogrebsti, ga postavim sraven drusiga, v' kteriga hozhem eniga rôja spraviti, na rasgernjeno rijuhó, sajemam potlej s' veliko shlizo (vsajavnizo) zhbéle od sméshanih rojev, in jih pu-

šham v' prasni panj tako dolgo, de vidim, de je tudi ena materniza s' svojimi zhbélami vanj šhla, in ravno tako delam tudi s' drugim al tretjim panjem, zhe sta šhe dva ali trije rôji vkùp, tako dolgo, de vsaziga posébej v' en panj spravim. Potlej jih postavim vse v' versto na stol, de se zhbéle samé rasdelé, kakor je prav. Ako pa vidim, de je kateri tih panjov veliko slabji od drusih, vsamem šhe nektere vsajavnize zhebél od mozhnejih, in jih pustim kakor préd, vanj iti, kjer moram pa dobro merkati, de s' zhbélami vred tudi maternize ne sajmem, ker bi tako ves roj svoj panj spét sapustil, in sa maternizo šhel, in bi se moglo lozhenje potlej spét vnovizh sazhéti.

Ako so pa zhbéle, ktére ob enim zhašurojijo, sami drugi ali tretji rôji, to je, vsi s' mladimi, ali tistimi maternizami, ki pojejo, se malokdaj vkùp v' eno gruzho vsédejo, ampak v' vezh kúp ali zofljev, kateri se snajo vsak posébej vsaditi, in tedej shé tako raslozhiti, zhe se lozhenje potrébno in koristno sdi. Szer pa nimam navade dvéh drujzov ali trétjizov kdej lozhiti, temùzh šhe le škleniti, ker sáru-

sheni veliko vezh dobizhka dajo, kót po-
famim.

Vzhasih roji tudi na enkrat vezh pervi-
zov, drujzov ali tretjizov, kjer se ne mo-
re nikoli dosti pasno in previdno ravna-
ti, kér imajo rasne maternize, to je, sta-
re in mlade, in jih roj roju sše na dre-
vesu rad pomori, zhe se jim ne pride
bersh na pomozh. Tedej, kakor se ti ras-
ni rôji kam spuště in se sazhno usedati,
se mora glédati maternize eno sa drugo
v' hishize poloviti, ktére se tudi lahko
najdejo, sakaj zhbéle sgrabijo ptuje mater-
nize ko bi mignil, in ker jih hozhe vezh
na enkrat pokonzhati in pomoriti jih, se
spravijo v' majhne képe, v' kterih dostokrat
tudi na tla popadajo, in se same med sa-
bo popikajo in pokoljejo, ker ne morejo
vse do maternize. Té v' tazih képah ena
druge dershézhe se zhbéle, se morajo bersh
vsaksebi spraviti, se materniza is fréde
vséti in se v' hishizo prav sama sapréti,
szer bi jo ena sama zhbéla v' hishizi umo-
rila. In kader so tako vse maternize po-
lovljene, se déne vsaka s' svojo hishizo v'
prasin panj, in zhbéle se bodo same ra-
slozhile in se vsak roj k' svoji maternizi

podal. Poséбно bodo prvi rôji své stiare maternize s' velikimi sheljami iskali, in njih hifhize s' veseljem obfuli. Ravno tako bojo tudi drugi ali tretji rôji sa svojimi mladimi maternizami, slati tistimi, ktére so si shé isvolili, shli, in njih hifhize obsédli. Sdej, ko so se zhbéle prav raslozhile in pomirile, se preneso panjovi v' ulnjak, in se pusté po volji letati; maternizam pa se she le proti vezheru njih jezhe spet odpro, in njih polk jih sprejme s' veseljem, zhe le per preganjanji od ptujih zhebel niso bile smertno ranjene.

4. Ako je en roj shé v' ljustu, in se shé spét drugi perpravlja iti, se mu smé bersh luknja satakiniti, in se ene stopnje, namrezh tako delezh na stran nesti, de shuma uniga rôja ne more flifhati in se s' njim ne smeshati, in pusti naj se tam isrojiti, de se posébej uséde. Med tém pa se mora na njegov prostor prasin panjdjati, de med tém zhasam is pashe pridejozhe zhbéle vanj gredo, ne pa k' fosédu. Kakor je pa isrojil, se tako vé, de mora prezej na své prejsšno mésto preneshen biti.

5. Roj se samore tudi f' tém perdershati en zhas, ali pa zlo ubraniti mu, de ta dan she ne rôji, zhe se dim tlézhiga babjiga pesdiza, ali umasane kuhinjske zunje vanj pishe.
6. Ako se je kak roj lih kar usédel, pa she ni vsajen, in shé drugi gre, naj se sakrije pervi, zhe je mogozhe, s' rijúho, de uni ne bo mogel k' njemu, in se s' njim ne sméshal. Ak se pa pervi ni she ves usédel, temúzh she le nar mozhneje vkùp leti, naj se vsame v' vsako roko na paljzo navésana slo dimnata zunja, se vstopi tako na tisto stran, od ktére se hozhe sdej vunderézhi roj k' tému blishati in k' njemu priti, in sakadi naj se kar nar vézhi dim more, in zhbéle sadnjiga rôja, ker jim je dim sploh sopern, se bodo kam drugam vernile, in si kjé drugej pokoja iskale.
7. Ako roj ne more pred deshjem, ki se ima lih kar uliti, vsaditi se, naj se ta zhas le na miru pustí, in she le po deshji vsadí, ker mu desh manj shkodje, zhe v' képi vkùp sedí, kakor ko bi se takrat s' vsajanjem mamil in rasstréfal. Nar bolji pa je ga ta zhas f' zhém odéti, in tako deshja obvarovati.

8. Ako bi se kak roj ne hôtel ufeſti, temùzh prezej bres pozhivanja v' novo ſtanovanje, ki ſi ga je shé préd po ſvojih tako imenovanih ſhpijonih poiſkal, potegniti, kar rôji s' mladimi maternizami vzhafih radi naredé, ſlaſti zhe ſo letavne luknje njih rojnih panjov tako velike, de lahko hitro in ob kratu is njih isderó, opravi ſ' piſhtolo ali puſho ſpuſhen prezh obernjen ſtrél vſaj toliko, de je roj v' ſvôjim derézhim letanji toliko omamljen in omoten, de ſe mu njegova miſel s' rozhno ſhkropivnizo odverne, ktéra ſe mora pa tako derſhati, de kaplje od ſgorej dôli kakor deſh na zhbéle padajo.

V' ſili ſe ſna roju tudi péſik, prah ali perſt naſproti metati, ſ' zhemur ſe je rôjem ſhe velikokrat ubranilo, de niſo uſhli.

Sa gotovo ſvéditi, is kteriga panjú je na drevéſu shé ſedezh roj perletel, ni drusiga tréba, kòt nekoliko zhebél s' vſajavnizo od rôja ſajéti, in jih berſh, preden ſleté, ſ' peſtjo pepéla poſúti, tako bodo od drusih raslozhene in tako smotene, de jih bo veliko nameſti ſpét k' roju na drevo podati ſe, na ſtari panj ſletélo, in tako bodo ſame ſvoje prejſhno ſtanovanje pokasale.

§. 14.

Od maternizhniga pětja.

Pětje mladih materniz ni nizh drujiga, kakor is straha in trepéta savolj preganjanja v' panji gnano jezhanje; sakaj maternize, ktére ne morejo terpéti svôje enakosti ali glihe, salesjejo s' nesrezhenim sovrashtyam ena drugi shivljenje, ker je po zhudni modri napravi drushniga shivljenja zhebél sa eno drushino le en sam gospodar odlozhen. Sato mora tudi stara materniza s' pervim rôjem shtiri ali pět dni pred iti, kakor mlade svôje sibéli sapusté, ali is svojih piskerzov slésejo, szer bi jih stara prezej per rojstvu pokonzhala, kar mende zhbéle shé same vedo, ker staro maternizo, zhe savolj slabiga vremena perviga rôja ne more odpeljati, vselej préd umoré, kakor so mlade rojéne, de ni njih shivljenju nevarna, in od tod pride, de se maternize vzhasih shé per pervih rojih dajo slishati.

Dalje je k' sadobljenju in vterjenju potrebne letézhnosti novorojenih materniz, to je, de morejo prav letéti, po tém ko so svojo síbel sapustile, tréba she zhasa dvéh dni, sato panj s' tako maternizo tudi nikoli shé prvi

ali drugi, ampak vselej s'he le tretji dan po tém, ko je jéla péti, roji.

Zhe prav zhbéle vselej, kolikorkrat maternize rodé, is njim perrojene previdnosti, ko bi se utegnile ene. skasiti, vezh isléshejo jih, se vonder per panjéh, kteri vezh nozhejo rojiti, in tedej tudi vezh kòt ene maternize ne potrebujejo, maternizhniga glasú vezh ne flis'hi, ker zhbéle, po tém ko so si smed novoisleshenih materniz eno svolile, druge vse koj per njih rojstvu pomoré, ali jih pa s'he v' negodni salégi istergajo, de bi njih isvoljene in poterjene maternize preganjati ne mogle.

§. 15.

Od devizhnikov ali devishkih rojev.

Ako s'godni roj tisto léto spét s'he eniga ali dva rôja da, se jim pravi devizhniki ali devishki rôji, desiravno s' prédnjim rojem stara materniza spét gré. Devishki rôji pa so vézhi dél bolj v' shkodo kot v' prid, kér se po navadi preposno nakluzhijo, in si ne morejo ne sami, ne njih stari panjovi vezh dosti pomôzhi.

Vzhasih gre vef polk s' svojo maternizo is panju, in ga sapusti popolnoma, zhe ima namrezh panj gnjilo salégo, ali pa zhe od ponozhnih metuljev in vésh v' panji sarejeni zhervi nektere fatove shé prejedo, in so se v' podobi pajzhin shé vanje vgnjesdili, ali zhe se bravljinski (mravlje) prepogosto krog panju sberajo in vanj lasijo, sadnizh zhe je eden ali vezh griljev v' panji, kterih smradu ne morejo zhbéle prenesti, in raji panj sapusté, kakor de bi jih sgrabile in jih s' silo isvlazhile. Ako se to sгоди, se zhbéle v' prejsihne panjove, zhe so se prav ozhédili, vonder vezh ne sméjo djati, temúzh nove prebivalisha se jim morajo dati, in v' zhbelnjaku se tudi ne smejo na staro mesto postaviti, kjer bi ne ostale rade, temúzh bi utegnile spét pobégniti, slasti zhe je bil stari panj gnjilôbin ali usmráden, in ni vezh dobre pashe na polji.

§. 16.

*Kako se panjovi s' sklepanjem ali sdrushe-
njem mozhneji storé.*

Ješt imam navado drujze s' tretjizi ali tudi s' drugimi drujzi spét s-ediniti, in zhe

drujzi niso zlo preflabi, naredim is tréh drujzov, ali tudi is tréh tretjizov dva rôja, to je, eniga tih tréh rasdelim, in ga dam unima dvéma vsazimu pol, ali po méri njih mozhi tudi vezh ali manj od tretjiga, in dobim is tréh slabih vsaj dva dobra rôja, ktera gotovo vezh dobizhka dašta, kakor ko bi vsak safe ostal.

Sklépanje ali vkupdevanje pa se déla tako le: Svezher s'he malo pred mrakam rasger-nem na ravnim prostoru platneno rijúho, in vsamem pervizh panj, ki mu hozhem polk pomnoshiti ali pogmerati; ali zhe imam dva mozhnéji storiti, vsamem obá panja, kterima se morate meshevnizi ali luknji samashiti, jih postavim shtriz na rijúho, jima odvsamem sad-nje konzhnize, in vpiham malo dima, de zhbé-le vun ne gredo, potlej vsamem roj, ki ga mislim rasdeliti, in mu vpiham tudi malo di-ma, satém mu odvsamem tudi eno konzhnizo, in ga strésem s' mozhnim vdaram pred una odperta, ktera hozhem pogmérati, na rasger-njeno rijúho, kjer je potlej veselje glédati, kako rade k' svojim perhodnim tovarshizam gredo. In de se prav po meri rasdelé, se jim sna tudi s' leseno shlizo pomagati, ali jih pa s' dimam pregnati, kjer pa na maternizo zhi-

sto nizh gledati ni, ker jo zhbéle v' panji tako same umore; in de so novi gostovi perjasnihi sprejéti, dam malo medú s' njimi v' panj, kar je nar bolji pomozh f-snaniti in sprijasniti se.

Ako se pa hozhe tretji ali zheterti roj spét na stari panj saverniti, se lih tako déla, le se tù ne smé materniza vanj pustiti, ker bi tako panj drugi dan spét rôjil.

Lêtu je she pomniti, de se morajo rôji, kateri so se k' pomnoshenju ali pogméranju drusih namenili, prezej po vfajenji sraven tistih panjov postaviti, s' kterimi se mislijo sklepniti, de se zhes dan letanja v' ta kraj navadijo.

§. 17.

Od odrojev, ali odvsetih ali kunshtnih rojev.

Odroji ali odvseti rôji so skor v' vsih zhbelarskih "bukvah" poséбно hvaljeni; jest pa se od njih veliziga prida she nikoli nisim mogel preprizhati, ker zhbéle, zhe so prav rejene in mlade maternize imajo, na zhemur je nar vezh leshézhe, shé same le prevelikokrat in prerade rojijo, in so ponaturski rôji smiram bolji od persiljenih.

Zhe je pa vonder komu vezh na shtevilu, kakor na môzhi panjov leshézhe, jih sna tako le narediti: Preshêne naj is panja, ki ima veliko polka, en dél zhebél s' maternizo vred v' prasin panj, naj odmakne stari panj malo od njegoviga prejšhniga stanu, in postavi téga noviga tako sraven njega, de vsak pol prejšhniga prostora pobereta, tako bo jel odroj, kakor vsak nov roj, prav pridno safajati in délati. Stari panj nasproti bo is salége, ki je she, zhes 14 ali 15 dni spét nektere mlade maternize islégel, in vzhafih, zhe ima she dosti polka, in je pasha dobra, tudi she rôjil.

Ali pa se tudi sna is eniga ali vezh panjov le zhebél v' prasin panj vséti, in jim sat salége is drusiga panju dati, kjer so delavnih zhebél jajzhiki ali pa zhervizhki, kateri pa nad tri dni vonder ne smejo stari biti, tako si bodo is té salége v' préd imenovanim zhasu tudi spét vezh materniz islegle, in si eno smed njih isvolile. Lih na to visho se lahko zhbelar she sa druge potrebe s' maternizami saloshi.

Sadnizh je navada tudi od tazih panjov odrôje delati, kateri naloge imajo, in to prav lahko in se tudi smé. Namrezh zhe je v' panji in v' nalogi saléga, se naloga odvsame, se ji da spét prejšhna spodnja dilja, in se posta-

vi sraven stariga panju, kjer bo odroj kmalo sazhél letati, lastno drushino nabirati si, in sam svôje gospodarstvo peljati, in ak se mu tudi s he ktéra odvêzhnih materniz da, zhe je prava v' starim panji ostala, bo toliko gotovshi dobro storil. Ak je pa staro maternizo per odloshenji s' sabo vsél, se mora starimu panju nasaj dati.

Dalje naj se odrôji vselej le popoldne, ko zhbéle nar manje leté, délajo, ker se na vezher nar losheje vidi, ali je odroj maternizo dobil, ali je per starzu ostala, kar mora zhbelar vediti, de bo védil per daljnih opravi-
lih f' témi odroji kaj storiti.

Sploh naj se vsako opravilo f' zhbélami, k' odvernjenju napák, ki se létu lahko naklu-
zhijo, vselej le na vezher prevsame, ker bo zhbelar ob tim zhasu od drusih zhebél, ki se med take zhbélne opravila tudi rade vtikajo, nar manj mamljen.

§. 18.

Kako so zhbéte pregnati.

Ako hozhejo zhbéle is eniga panju v' dru-
siga pregnati se, se vsame tisti panj is svojiga

mésta, se postavi na stol, se mu vpiha malo dima, de zhbéle is njega ne leté, se vsame spodnja dilja in sadnja konzhniza prezh, se panj oberne, in se postavi prasni, v' kteriga se hozhejo spraviti, tako tje (kje), de zhbéle lahko vanj tékajo. Potém se terzhi na panj, in se pishe spét dim na zhbéle, in kmalo bodo zhutile, kaj se s' njimi misli, se bodo medú do sitiga napile, in s' mozhnim shumenjem novo stanovanje sprejéle.

§. 19.

Od prashenja materniz.

Mlade maternize sadobé rodovitnost, ali bolje rêzhi, smoshnost jajza lêzhi ali salégo staviti she le 13. ali 14. dan svôje starosti, do kteriga zhafa v' panji nimajo nîzh opraviti, pa vender nedelavne ne morejo biti. Sato v' lépim vremenu vezh dni o gotovih urah, po navadi med devetými dopoldne, in med trémi popoldne, ko zhbéle same tudi nar huje leté, svoj panj vezhkrat sapusté, in kakor druge delavne zhbéle nektere zvelizhe in roshe obishejo. Ta kratkozhasnost materniz sunej njih prebivalish se imenuje prashenje. Is téga eni sklé-

pajo, de mlade maternize takrat na svôje narodovitnjenje ali plëmenitnjenje létajo, in pravijo, de so sunaj panju od trotov namerkane ali narodovitnjene. K' poterjenju svoje menitve pravijo, de se konez zhasa njih prashenja, to je 8. ali 9. dan po tém ko so jéle islétati, na njih sadnjim shivotu vidi fléd storjeniga merkanja. Pa de se sdej njih sadnji shivot bolj odpert vidi, je mende le snamnje njih popolnoma godniga jajzhnika in njih dosoréle nosezhnosti, ker taka materniza vézhi dél she drugi dan salégo stavi. Menitev, de so maternize sunej panju od trotov narodovitnjene, she mende sato ni resnizhna, ker so tiste maternize, ktere ob zhasu prashenja svojih panjov she zlo ne sapusté ne, po tem pretezhenim zhasu vender tudi rodovitne in smoshne salégo staviti.

Per prashenji se tedej mladim maternizam lahko perméri, de po nesrezhi ob shivljenje pridejo, de so od tizev ali serfhenov v' sraku (ljustu) posherte, ali pa de nasaj pridejozhe svoj panj sgreshé, in v' drujiga gredo, kjer so prezej umorjene. Slahti saidejo maternize rade v' sosednje panjove, kader se ravno ob tem zhasu prashijo, ker maternize vezhi dél na take panjove leté, kjer je na bradah in prvih konzhnizah nar vezh zhebél.

Od tod pride, de nekteri rôji s' mladimi maternizami, k' kterim se shtejejo tudi zlo starzi, kteri so pervi roj dali, svoje maternize ob zhasu njih prashenja spet sgubé, in morajo po tem k' nizh priti, zhe se jim ne dajo prezej spet druge maternize. Sato se taki roji s' mladimi maternizami ne smejo devati v' srédo med druge panje, temúzh v' spodnjo versto, ali na kraj in na vogle ulnjaka, in sraven se morajo njih panjovam she kake druge sosé-bne snamnja narediti, de jih nasaj gredé loshej najdejo.

Ta previdnost se ne sme spred ozhi spustiti tudi zlo per tistih starzih, kteri so rojili, ker se utegnejo tudi tem maternize per prashenji sgubiti, kar se pa per njih ne samerka tako lahko, kakor per novih rojeh, kteri, ker nimajo she nizh salége, v' svojim panji zlo ostati nozhejo, temúzh se ali v' stari panj nasaj povernejo, ali se pa k' sosédam podajo, zhe se jim ne dajo bersh spét druge, in vsaj tako stare, zhe ne starji maternize, kakor so njih bile, ker mlajih zlo nozhejo sposhtovati in sprejéti. Nar bolje pa je rôje, ki so per prashenji maternize sgubili, spet na njih stare panjove sagnati, ali pa s' drugimi skleniti.

Starzi pa, zhe prav per prashenji tudi ob maternizo pridejo, svojih panjov vender ne sapusté, kakor drugi mladi rôji, ker imajo ob tem zhasu she smiram nekaj od stare maternize stavljene salége, is ktere si radi spet maternizo isléshejo, ktera pa sato, ko je ta saléga she prestara, ne more vezh prav po gôdu islêzhi se, in je k' vézhimu le sa trotovsko salégo. Ker se pa taka materniza po velikosti od délavne zhbéle komej raslozhi, in se per she tako natanknim preiskvanji ne ugléda in ne najde lahko, méni veliko zhbelaarjev, de tudi gmanj ali delavne zhbéle, kader maternize nimajo, trotovsko salégo rodé, kar pa savolj svôje shivotne stvarbe vender ne morejo.

Ako tedej stariz per prashenji maternizo sgubi, kar se is njegoviga nepokoja, njegoviga mozhniga shumenja, hitriga vun - in nasajletanja, in skerbniga krogifkanja lahko tudi kmalo sposná, se mu mora, kakor hitro mogozhe, spet materniza dati, ktero bres raslozhka starosti tudi vselejrad vsame, szer si bo zhes 6 ali 7 dni is stare salége, ki jo she ima, novo napzhino maternizo ali trotnizo islégel, in pottlej nobene druge ne hôtel. Pa tudi tu, kakor je bilo pred rezhenom, je nar bolje tudi starze kakor vse druge, ki so kakor si bo di ob maternize pershli, prezej pervi vezher,

zhe prav s' nar blishnim fosédam skleniti, f' zhemur se vsaka shkoda, ko bi utegnila priti, nar losheje in nar gotovje odverne.

§. 20.

Od sgube maternize ali jálovine.

Panj utégne is mnosih usrokov in po mnogo-
gotero ob maternizo priti; sakaj ali umerje sa-
volj starosti, ali pa sgubí po kaki drugi nesré-
zhi shivljenje. Ako je per njeni smerti she
mlada zhbélna saléga, to je jajzhki, ali eni
she ne zhes 3 ali 4 dni stari zhbélni zhervizh-
ki v' panji, takrat njena sguba ne storí veliko
shkode, ker si zhbéle zhes 14 ali 15 dni spet
novo maternizo isleshejo; ako je pa ob zhasu
njene sgube saléga she starji, kar se nameri
dostokrat per tistih panjovih, ktérim materniza
starosti odmerje, ker nektere dni pred smertjo
vezhi del neha pravo zhbélno salégo staviti, si
naredé is nje zhbéle sfer tudi she maternizo,
ktéra pa ne more vezh prav islésheha biti, sa-
to je tudi napzhna materniza ali trotniza, ka-
korshna je k' vezhimu sa trotovsko salego, in
v' tim stanu mora vsak panj k' nizh priti, zhe
se mu ne da namesti te kmalo spet prava ma-

terniza, ali se pa ne skléne panj s' kazim drugim, kjer je pa dobro pomniti, de se mora trotniza en dan pred is panju spraviti, kakor se mu prava materniza da, ali se pa panj s' drugim skléne, ker zhbéle le potlej she le ptujo maternizo vsamejo, kader so preprizhane, de so prejšhno sgubile.

Prav sa prav so zhetvere napzhine maternize: Ali neha materniza savolj velike starosti pravo zhbélno salégo staviti, ali je bila pa v' boji s' kako drugo maternizo ob zhasu pétja v' panji slo ranjena, in tedej ni sato, ali je pa savolj pomankanja mlaji salége v' panji she is prestariga zhervizhka svaljena bila, in tedej savolj nepopolne shivotne stvarbe ni sa pravo salégo. Sadnizh se utégne tudi permériti, de je po odmerjenji trotnize le she trotovska saléga v' panji, is ktere si zhbéle, ker ali kak trotni pisferz vézhi naredé, ali pa trotni jajzhik v' kak maternizhin turnizh prenesó, spét she maternizo isvalé, kakorshna se pa od navadniga trota le po malo daljnim sadnjim shivotu raslozhi, in ker je moshkiga spôla, sanobeno salégo ni. Desiravno taka materniza ni nizh drugazhi kòt drug trot, vender zhbéle nozhejo druge maternize, dokler je ta med njimi, ker njeno nemozh njih sarod mnoshiti

od nature tako malo vedo, kakor nepervershnoft kake druge napzhine maternize.

Ako pa umerje materniza simne mesze, ko zlo nizh salége v' panji ni, oftane tak panj jalov, ker si v' tem ftanu zhbéle fhe napzhine maternize roditi ne morejo; sakaj menítev, de zhbéle ob zhasu jálovine tudi jajzhke léshejo, in vsaj trotovsko salégo sadé, je smota. Sato se jalovina nar vezhkrat po simi nakluzhi, is zhesa pa tudi vézhi del ves panj v' nizh pride, ker zhbéle per sgúbi maternize sazhno prezej nepokojne biti, sem ter tje tékati, in mozhno buzhati, tako de se vezhi del sadushé, zhe se jim shrelo ne odmashi in sraka (ljusta) ne da. Sato mora zhbelar svoje zhbéle v' njih simskim stanovanji smiram obiskovati, in jih vezhkrat pogledati.

Sdej, ali ima panj pravo ali napzhino maternizo, pasliv zhbélar lahko posná, sakaj per tazim panji je shtevílo delavnih zhebel, vsakdan manji, trotov nasproti smiram vezh, tako de je sadnizh fkor ves polk sam trot, in zhe je trotniza fhe prezej rodovitna, léshe sadnizh tudi v' gmanj zhbélne pískerze trotovske jajza, is kterih so veliko manji trotje, kot uni is trotovskih pískerzov.

Jalovi panjovi radi vsamejo vľako-maternizo bres raslozhka, le pévfki rôji, zhe maternize per prafhenji sgubé, nozhejo mlajih materniz kakor so njih bile. Sato sa take mlade rôje, kateri fhe pred ob maternizo pridejo, predin so mogle salego safaditi, ni druge pomó-zhi, kakor jih s' drugimi fkleniti, ali jih pa fpet na njih stare panjove sagnati.

Ako ima pa panj le napzhino maternizo, savoljo zhesa se vezhi dél tudi sa jaloviga ima, in se mu da v' tem űtanu druga materniza, jo sgrabijo zhbéle ko bi mignil, in jo umoré prezej bres odlafhanja, ali jo pa fpodé po tem, ko so jo en zhaf preganjale, per luknji fpet is panju, per katerim preganjaji da dostikrat svoj mili glaf flifhati. Sato se panjovam, od katerih se ne vé prav, ali imajo le bolno, ali pa nimajo nizh maternize, ne űmejo maternize dati proűte, temúzh le v' hiűhizah, de se vidi pred, ali so zhbéle per volji űprejéti jih, ali ne.

Ker prava materniza is zhbelniga jajzhka svaljena fhe le 20. ali 21. dan is űvoje űibeli islese, (is zhervizhka pa se űgodí to ene dni pred) in od tega zhasa med tem ko léta in se prafhi, po navadi fhe 9 ali 10 dni pretezhe predin űadobí mozh lézhi, ktera je pa fpet fhe le zhes 20 ali 21 dni prav godna: se vidi, de

panjovi, kateri morajo sgubo starih materniz s'he le s' isleshenjem mladih nadomestiti si, prevezh ob polk pridejo, de bi mogli s'he tisto léto pomôzhi si, tedej zhe nima z'hebelar nizh materniz perhranjenih, mu je smiram bolj svetovati, de naj panjove, ki so ob maternizo pershli, raji s' drugimi sklene, kot jim da mlado maternizo islêzhi.

§. 21.

Od bolésin zhebel.

Zhbéle nifo tolikim bolésnim podvershene, kakor druge shivali. Njih shivljenje je tako kratko. Nar vezh jih pomerje starosti, lakote ali pa po njih sovrashnikih, kateri jim per njih opravih sunej panju samogoltno shivljenje sallasjejo, in jih per nabiranji s' rosh shapnejo, ali pa letêzhe vjamejo, in s' veliko samogoltnostjo poshró, tako de jih le malo rasun sime nature smerti umerje.

V' nekterih bukvah se bere od vezh bolesin, de so jim zhbéle podvershene, kakor od steklosti, roshizhkine bolésni, grishe in gnjilobnosti ali usmradenja. Pervapravijo de isvira is nekaziga malopridniga sastrupnjanja, po katerim morajo ubo-

ge zbbélize, te tako koristne in nedolshne stvari, kakor v' nekaki norosti ali steklosti v' bolezhinah shivljenje konzhati.

Roshizhkina bolésin ni take file. Ta bolésin se le nektere léta, ko je dosti mane, ob rojskim zhasu per enih zhbélah vidi, namrezh nekterim zhbélam rastejo na glavi med roshizhki kakor majhin pufhelzhik ene tanke nitke po konzhu, v' kterih je nekaka rumena mokrola. Sdej kader zhbéle per branji medú glavo v' rosho vtaknejo, se prime zvetna moka tega pufheljzhka, in sdi se, kakor bi si bila zhbéla fama sa lépshiga voljo vénzhik na glavo naredila. Ker pa to zhbélam per njih mnogoterih opraviilih ni sadershljivo, she manj shkodljivo, to prav sa prav bolésin she imenovati ní, ker ti odraselki bres drusih shkodljivih nasledkov ali sami preidejo, ali jih pa zhbéle she is glav istergajo.

Grisha pravijo de isvira is nesdraviga medú, ki se jim poklada, ali veliko bolj od nesdraviga, zhbélam shkodljiviga ljusta, zhe se predolgo v' njih simskim prebivalishhi perdershé. Ta bolésin pa se ustavi, zhe se jim hlandan ljust perpravi, ali pa dobriga zhistiga medú poloshi.

Vse drugazhe pa je s' gnjilobnostjo. Ta pa je nevarna. Ta utegne zele ulnjake konzhati, zhe se zhbelaar ne poslushi she bersh do zha-fa pravih pomozh, in si ne persadéva, kar je mogozhe, te kuge ustaviti.

Gnjilobnost pride od vshitka nesdraviga medú, ali pa od premrasenja ali prehladenja salége v' panji. Eni zhbelaarji imajo navado vino ali pa druge vpjanljive pijazhe med pašni med meshati zhbélam, de bi, kakor pravijo, bolj korajsho soper ropnize imele. Tedej so sami krivi te nesfrézhe, ker je tak med szer zhbélam neshkodljiv, salégi pa, zhe se s' njim pase, je vselej v' smert.

Dostokrat se perméri tudi, de po kakim roji nastópi prezej merslo vreme, ktero zhbéle, ki so she v' panji ostale, permora bolj vkùp stifniti se, tako de se saléga na krajeh satovja premrasi, slasti zhe je roj ves nabrani med ispanju s' sabo vsel, savolj zhesa so zhbéle taziga panju smiram bolj tihe, otoshne in flabe, tako de salegi potrebne gorkote ne morejo vezh obdershati, v' kterim shalostnim stanu saléga mrasa in lakoti pomerje, in sadnizh gnjiti in smerdeti sazhne.

V' sazhetku, dokler se gnjilobnost ne rashiri she po vsim panji, si zhbéle vse persadé-

nejo odpraviti jo, in okushene piskerze osnašiti. Sato se najde skosi en zhaš skor vsako jutro sunej na bradi gnjilobniga panju rijavo, smerdljivo, kebrovimu dreku podobno blato, ki ga zhbéle po nôzhi vun nosijo, in tu leshati pušté, ker se ga ne dotikajo spet rade. Pasliv zhbelar tedej she samore is tega snamnja bres daljniga preiskovanja gotovo gnjilobnost ali usmradenje taziga panju sposnati.

Dalje se gnjilobin panj lih tako kakor jalov lahko is otoshniga in shaloštniga letanja, in is smerdljiviga duha satovja sposná. Pokrovzhiki gnjilih piskerzov niso kakor per dobri salégi vsdignjeni, ampak vderti, in na frédi vezhi del prejedeni. Saléga v' njih je kakor rijav gnoj, kateri mora ubosim zhbelizam grosno sopern biti, ker se ga zlo dotakniti nozhejo.

Gnjilobnost je tako nalesliva bolesin, de zhe sta v' sazhetku v' panji le edin ali dva taka gnjila piskerza, bodo szhafama tudi drugi okusheni, tako de se skor vsa saléga usmradi, kar je zhbélam tako soperno, de raji ves méd, kar ga je, in she sdravo salégo v' panji sapušté in pobegnejo, kakor de bi v' tim smradu bile.

Sato sa gnjilobin panj ni druge pomózhi, kakor ga bersh ko bersh pregnati, in od ul-

njaka odnesti, de kaka druga zhbéla ne pride, in tega medù ne okusi, ker je salégi strup in zhes vse nesdrav, zhe je prav ljudém popolnoma neškodljiv.

Zlo prasno satovje is taziga panju, in zlo léf ali slama od njega je tako kushno, de se per zhbeleri ne sme nizeh vezh nuzati, temùzh pervo se mora stajati, in drugo feshgati, zhe hozhe ubraniti se, de se slég gnjilobe ne bo dalje sasadil. Tudi zlo prostor v' ulnjaku, kjer je gnjilobin panj léshal, se mora dobro in zhisto smiti, preden se spet drug panj nanj poloshi, ker bi bil drugazhi tudi novi roj od té kuge ostrupnjen. Vender pa ni tréba, kakor eni ierdijo, zhebel gnjilobniga panju s' nekakimi selishi kaditi, ali kopati; dosti je she, jih is gnjilobniga v' prasin panj, v' kterim ni nizeh prasniga satovja pregnati. Le se morajo zhbéle gnjilobnih panjov ob zhasu dobre pashe pregnati, ker drugazhi pregnane v' prasnim panji oftati nozhejo.

Zhe pa gnjilobin roj ali svoj panj sam sapustí, ali pa is noviga tudi v' kteriga je pregnan bil, spet pobégne, tudi v' novim panji ne sme spet na svôje staro mesto priti, temùzh raynati se mora s' njim kakor s' novim rojem in se v' ulnjaku na drug prostor postaviti. Da-

Ije so vse druge sdravila, po katerih ljudjé in shiváli sgubljeno sdravje spet sadobé, zhbélam pravi strup in salégi vselej v' smert, sato sa bolne in flabe zhbéle ni druge pomozhi kòt zhist méd, kateri jih vsake bolésni osdravi in vsaziga sléga obvaruje.

V' zhasih potrebe in lakote dobé zhbéle, kakor druge shivali, tudi ushí, ktere so pa tako majhine, de se s' nagim ozhésam she ne morejo viditi; sgube se pa same spet, kakor naglo bolji pasha nastopi, ali se pa zhbélam kakor gre klade.

§. 22.

Od zhbélne klaje.

Prid in dobizhek zhbelarstva prav sa prav se ravna po tem, kakor se zhbélam klade. Kdor tedej svoje zhbéle le samim sêbi prepusti, in jim ob zhasu potrebe ne poklada, njegova zhbelarija ni mogozhe, de bi dolgo obstala, sakaj pridejo zhasi, de zhbéle sunej panju zlo nizh shivesha ne dobé. Tako zhbéle, zhe prav pridno letajo, in veliko obnoshine nosijo, od sazhetka spomladi do perviga sadujiga zvetja ne dobé toliko sterdí, de bi môgle od nje shivéti.

Sdej zhe ob tem zhasu ni sadoſti perhranjeniga shivesha v' panji, jim mora klaſti, kdor jih hozhe per shivljenji ohraniti. Pa ſhe tudi poſneje utégnejo nar mozhnejji in nar zhbélniſhi panjovi lakote pomréti, zhe jih, ko bi potreba in lakota vſtala, ſamim ſébi prepuſtiſh.

Dostokrat pride vezh merslih deſhévnih dnévov ſaporédama, ſlaſti v' meſzih Velziga Travna in Roſhniga Zveta, ali pa je velika ſuſha, kakor ſe ſgodí rado Maliga in Vélziga Serpana, de ni le ſamo mane nizh vezh, temúzh védna burja in druge mersle ſape vſo medéno mokroto v' zvetizhjih in roſhah poſuſhe, tako de uboge zhbélize per vſi neutrudeni pridnoſti vender nizh dobiti ne morejo. Létu dostokrat nar bolji panjovi, ki imajo nar vezh polka in ſalege, nar pred lakoti poginejo, kar po ſhtevilu zhebel k' ohranjenju veliko vezh shivesha potrebujejo, kot drugi ſlabji. Sdej, zhe zhbele pred Malim Serpanam ſazhno trote odganjati, ali zlo njih ſhe negodno ſalégo isruvati, je to ſhe ſnamnje, de je paſha sdej jenjala, in je lakot pred durmi. Létu naj ſe ſkerbin zhbelar ne mudí dalje ſvojih goſtov, ſlaſti tiſtih, kteri ſo v' kratkim dva ali vezh rojov dali, ſ' ſladkim oshivitkam okrepzhati. Nizh ne bo ſgubil ſato. Ob ajdóvim zvetji

mu bodo vse obilno povernile; sakaj kdor svojim zhbélam v' potrebi pridno klade, posojuje shumo na nar vézhi in nar skopeji obrélti ali zhimshe, ki ga bodo kmalo zhbelarfkiga bogatina storili.

Ako nastópi prezej sa kakim rojem, hlandan deshévni tédin, mora roj tretji vezher she lép kof medú dobiti, zhe se nozhe pustiti konez vseti mu, in kdor ne sheli nikoli slega gnjilobnosti doshiveti, ali hozhe malokdej kak jalov, to je, bres maternize panj imeti, naj da isrojenim starzam prezej pervi vezher polno koritze sterdi, ker roj navadno ves shivesh, kar se ga je perhranilo v' panji sa jerbshino, ktera sna per mozhnim roji 10 do 12 liber snehti, s' sabo vsame, de bi mogel svoje perhodno gospodarstvo losheje in bolje perzheti.

§. 25.

Od sterdi ali medii sa klajo, in kako se morajo zhbele pasti s' njim.

Sa klajo se morajo vselej nar lepfhi in nar zhissteji satovi, kjer je nar manj zvetne moke (obnoshine) in nizh salége, vséti.

Nar bolji sa klajo in nar dalje perhraniti bo méd, ako se od voska odlózhi. kar se s' kako prés'ho, s'he bolje pa tako le storí: V' gorki, temni hishi ali v' kevdru, kjer ni muh ali bravljinzov se oshamejo satovi v' sato perpravljén jerbashizh; podenj se podstavi posoda, de se méd vanjo odtéka, in le prasne voshéne tropine ostanejo, ktere se snajo potlej s'he oshéti, ali se pa mediza is njih kuhati, ali jésih narediti. To délo pa se ponavlja tako dolgo, de se ves méd sa klajo dobi, kateri se sadnizh kakor maslo stèrdi, in vezh let dober ostane, zhe se le v' hladnim kevdru hrani, in mis' in bravljinzov varuje.

Sufhnih in toplih polétij méd je vselej bolji in losheje perhraniti, kakor sterd mozhérnih in merslih létin.

Per kladenji se perlije 4. ali 5. dél vode, se postavi v' novim dobro nalizhenim lonzu k' ognju, in mésha tako dolgo s' paljzhizo, de je ves raszejen in od zhebél lahko vshivan, na to se tudi mlazhin, pa ne vrozh, v' koritiza slije, in da zhbélam k' veséli vezherji.

Méd se more tudi s'he hitreje in losheje odlozhiti in ozhístiti: namrezh, zhe se satovi v' skledi tako dolgo v' gorki pèzhi pusté stati, de se sazhno tajati, se na to s' rokami sdrushnejo,

vošhene tropine kolikor je mogoče istlazhijo, in méd skosi v' to perpravno sito puští stêzhi se v' sanj perpravljeno pofodo.

Ako si pa hozhe kdo délo, méd lozhiti, in zhistiti, perhraniti, ga sna zhbélam tudi v' satéh dati, kakorshniga pa ne morejo tako lahko, slasti zhe je she star in sterjen, kakor ozhi-sheniga, vshivati.

Skerbin zhbélar se bo tedej s' medéno klajo obóje te sorte obilno saloshil, de bo mogel svojim zhbélam o vsih zhasih in v' vsih okolishinah, kakor se gre, pokladati, sakaj zhe je permoran zhbélam she v' njih simskim stanovanji klasti, mora to le v' satéh biti, ker se zhbéle rastajaniga medú rade prevezh napijó, svoje skosi zélo simo sadershano blato od sebe dajo, in tako panj snotrej ogerdijo.

Ako bi se pa permérido, de bi se zhbéle savolj mrasa ne hòtle is svojiga gnejsda vsdigniti, in na satí, jim nastavljene iti, naj se jim le v' koritzu rastajaniga mlazhniga medú tje postavi, in prezej ga bodo dishale, shtevilno na dan pershle, in se prav vesélo gostile.

Posneje v' gorkejim vremenu naj jim klade kdo kakorshin méd hozhe, bodo zhbéle vsak vezher svoj kof povshile, ali pa méd v'

svoje f-hrambe snesle, in ga sa perhodno pervarovale.

Ako se jim klade v' fatéh, naj se pred pokrovzhiki, f' kterimi so medeni piskerzi sadélani, s' ojstrim noshem po zélim fatu prereshejo, in pomaknejo naj se fatovi, na diljizo med ene vanjo po konzú safajene zveke ali klinzhike, de okoli ne padejo, postavljeni, v' panj le toliko bliso k' njegovimu fatju, de zhbéle s' njega na klajne fatí hoditi morejo, ne jih pa na svoje fatje nadélati; tako bodo zhbéle ves méd v' svoje snotranje f-hrambe prenesle, in sa perhodno perhranile, ker so f' svojo hrano grosno varzhine, in le toliko povshijejo, kar je prav tréba jim.

Prasni fatovi pa naj se vsako jutro spet is panjú vsamejo, ker jih drugazhe zhbéle rade ne le na zvéke perterdijo, ampak zlo na svojo osnovo navéshejo.

Zhbélam bi se moglo, de bi se roparze ali ropnize bliso ne vabile, le na vezher v' mra-ku pokladati, in slabji panjovi takrat samashiti; mozhnejim in na polku bogatijim pa ni svétovati tega storiti, ker se zhbéle per médu prevezh sgrejejo, po sili is panju sriti hozhejo, in se sadushiti utegnejo.

She polno nadélanim panjovam se per pokladanji sna prasna naloga dati, in se posoda f' klajo vanjo postaviti. Zhbéle dishé méd, slasti zhe se jim mlazhin da, bersh pridejo, kakor naglo se jim odpré, k' verhu, in nosijo méd dôli v' svoj panj. Ali pa postávi se jim mlazhni méd le na brado panju pred luknjo, in kmalo bodo vabljene od sladkiga duha, v' veliki trumi perblishale se, méd safe perpravljeno vezherjo nashle, in se skúp dobre volje gostile. Ako bi se pa f' tem vender ne dale v' svojim nozhnim pokoji omamiti, in na to vabljenje ne hòtle koj perkasati se, se smé le malo f' perstam na luknjo poterhati, tako se bodo szer s' nekako nevoljo vsdignile, pa sladko jéd vglédajozh kmalo rade vse odpustile, in se sravin prav dobro in vesélo iméle.

Zukra, sirupa, flada, medize, ali drusih sladkih rezhí, ki se v' nekterih zhbelarških bukvah sa prav dobro klajo perporozhajo, se zhbélam rasun v' nar huji potrebí nikoli ne smé ponujati, ker so vse take nenavadne jedi mladi salégi vselej shkodljive, in vezhi del gnjilobnost sa sabo perpeljejo. Tedej, zhe se perméri, de kdo svojih zhebél ref ne more drugazhe ohraniti, kakor s' umishljeno klajo, med katero je sadni sirup, in slasti sokrovza sladkih

hrufhik, in savréti vinski mosht f' zukram in médam sméshhan she nar bolji, naj jih bersh ko perva pasha nastópi, to je, ob zhasu perviga sadniga zvetja na tanko pregleda, ali se jih ni gnjilôba vlotila, in zhe je to, naj jih bersh bres odlafhanja v' prasne panjove preshêne, sakaj s' drugimi sdravimi jih nikakor ne smé skleniti, ker bi f' tazim s' sabo vsetim médam tudi té okushile. Zhe pa vender hozhe storiti to, naj preshêne zhbéle gnjilobniga panjú nar pred v' prasin panj, is kteriga jih smé potém zhes 24 ur she spet s' drugimi skleniti, posebno ko bi jim bil she popred lép kóf zhistiga medú poloshil.

Navádin zhbélni panj f' 15000 zhbélami potrebuje sa svoj simski shivesh v' zhbelnjaku vsaj 15 liber medú, v' nekurjeni ne premersli ne pregorki in smirej glih topli stanizi (zimru ali taki kamri) ga ima dosti pol toliko.

Sunej per gorkim solnzu bliso ulnjaka vse zhbéle vkùp ob kratu pasti, se sploh ne more svetovati, ker se zhbéle is vsih panjov sméshane prevezh koljejo med sabo, in jih tako veliko pogine.

V' nar huji lakoti, kakor se permeri dostokrat mesza Sufhza in Maliga Travna, se vlotijo zhbéle zlo salége, in jo is piskerzov ter-

gajo in povshivajo. Ako se tedej per kazim panji ugléda, de zhbéle she negodno salégo pogosto isnafhajo, je she sadnji zhas klasti sazheti jim in jih smerti reshiti.

Lakoti flabe in utrudene, ali she 24 ali 30 ur oterpnjene zhbéle se samorejo s' mlazhnim médam, kateri se pa vender ne smé ne s' vinam, ne s' kakorshnim mozhnim sdravilam si bodi, meshati, spet oshiviti in osdraviti, le se jim mora tudi petróbna gorkota perpraviti. Pa tudi se mora pomniti, de se od lakoti ali merslote oterpnjene zhbéle ravno tako kakor druge smersnjene shiváli ali ljudje ne smejo bersh is mrasa k' vrozhi pézhi pernesti, ampak le s' pozhasnim gretjem se morajo oshiviti, de bodo prav popolnoma osdravéle.

Tako se najde dostikrat spomlad per she merslim vremenu po solnzhnim sahodu veliko, vezhi del s' zvetno moço obloshenih mrasa premertih zhebél, ktere niso mogle svojiga doma dosézhi, temúzh so mogle is trudnosti pred ulnjakam na tla popadati in tukej obleshati. Take zhbéle se morajo kolikor je mogoche po-brati, slasti zhe so v' sneg padle, se zhes nozh v' ulnjaku ali na kazim drugim hladnim kraji obvarovati, in drugi dan per gorkim solnzu pred zhbelnjakam na diljo poloshiti, tako bodo po solnzhni toploti skor vse spet oshivéle in

na svoje panjove isletéle. Ko bi pa ta dan soln-ze ne sijalo, in zhbéle pred mrasam ne mogle letéti, naj se vspéjo v' glash ali kako drugo posodo, naj se pusté s'he le na vézher po gor-koti v' hishi spet k' shivljenju obuditi, naj se denejo potlej v' panj, ki ima malo zhebél, f' kofzam medu vred, in per ti vezherji se bo-do f' zhbélami téga panju perjasno s-edinile in pobratile.

Rasferdene zhbéle se nar dosheje in nar hitreje potolashijo, zhe se jim mlazhniga me-dú tje postavi, kateri jim bo koj difhal.

§. 24.

Od klajnih koritiz.

Klajne koritiza smejo mnoge podobe in velikosti biti. Moje so navadno 7 ali 8 pavzov dolge, 3 ali 4 pavze shirôke, in vsaj 1 paviz globoke, katerih vsako ima is dna kaziga sita isresan, in lih prav vanj umerjen pokroviz, kateri po medu plava, de zhbéle lahko sloshno po njem hodijo, in f'kosi njegove luknjize ves méd isferkljajo, bres de bi se umasale ali pa zlo potonile, kar se drugazhe dostikrat perméri, slasti zhe zhbéle hitro in na enkrat v' ko-

ritize shinejo. Koritiza se morajo vsako jutro, naj so prasne ali polne, spet is panjov vseti, drugazhe bi jih roparze po dnevu obduhale, in potlej tim panjovam dosti persadéle.

§. 25.

Od roparz ali ropniz.

Roparze niso kako posebno pleme ali posebna sorta zhebel, temùzh dostikrat ravno tistiga zhbelnjaka, vezhi del pa od blishnih ulnjakov, deslih so malo bolj zherne kot druge zhbéle, kar je od tod, ker hitro kot tatovi v' medéne piskerze ptujih panjov plasijo se, si dlatko na sadnjim shivotu ogulijo, in se s' médam umashejo. Sposnajo se she na hitrejim letanji. Ako se kazimu panju perblishajo, se ne usedejo tako predersno in bres skerbí na brado, kakor druge zhbéle, temùzh od konza leté vse plashne in varne proti luknji, pa se spet bersh odtegnejo, kakor naglo jim kaka druga zhbéla blisheje pride. Tudi se kashejo vse perjasne in se hlinijo, kakor de bi hôtle f' zhbélami panjú, kteriga hozhejo obropati, prav f-snaniti se; sdej zhe so té perjasne s' njimi, ali pa vsaj ne porajtajo, in se jim ne vstavlja-

jo, kakor se rado sgodí per jalovih, gnjilobnih, ali kakor si bodi nepogodnih panjovih, se skosi luknjo splasijo, se v' panji kar morejo medú napijejo, beshé s' njim kar nar hitreje morejo domú, in pridejo kmalo spet s' drugimi v' tako velikim shtevilu, de so v' stanu v' kratkim zhafu nar teshji, in nar bogatiji panjove pokonzhati, ker se zhbéle enkrat od mozhí roparjev premagane vezh ne branijo, temuzh tudi s' roparji dershé, in sadnizh tudi s' njimi gredo.

Panj, na kteriga ropnize gredo, se sposna is njegoviga nenavadno hitriga letanja in glasniga shuma vanj in is njega hitézhnih zhebél. Le pásiti je tréba, kam vlézhejo, ali od ktére strani prideje, in ropni panj se bo kmalo rasodel, ker tudi is téga ravno tako hitro, zhe prav ne v' taki trumi kakor is uniga, vun in notri leté. Nar gotóvje pa se salledí ropar, zhe se obropanimu panju ene minute, in szer tako dolgo luknja samashi, de se mu je shé vezh roparz na brado sbralo, na ktéro se potlej pélt pepéla vershe, de so od njega béle, in od drugih zhbél raslozhene; in ker se téga sasnamovanja ustrashijo, prezej isleté in v' svoje stanovanje hité; in sdej se le smé merkati, v' kté-

re panjove gredo, ker so lih is tistih tudi na rop fhle.

Sdej zhe je kak panj od roparz premagan, naj se mu bersh shrelo ali luknja satakne, se puští ene minute, in szer tako dolgo tako stati, de bo brada téga panju roparz, ki hozhejo vanj iti, vsa polna; potlej naj se polijó té na bradi okoli tekajozhe zhbéle s' merslo vodo, tako bodo ustrashene prezej prezh podale se; satém se luknja sna spét odpréti, in tako dolgo odperta pustiti, de so vse roparze is panju isletale, in spét druge nasaj perletéle, de bi spét vanj fhle; in sdej se mora luknja spét satakniti, in ropne zhbéle, ki so se na bradi panju vnovizh sbrale, spét kakor préd s' vodo politi, in to se mora tako dolgo ponavljati, dokler ni vsih ropniz is panju. Na to se mora panj sapréti, prezej od zhbelnjáka odnesti, in she le svezher f' kterim sosednjim si bodi skleniti; ali pa se sna, zhe ima maternizo in she dosti polka, kar je pa per obropanih panjéh malokdaj, na ene dni, de ropne zhbéle na ropanje posabijo, na kak drugi, vsaj pol ure daljni kraj prenesti, kamur ne bodo sa njim fhle.

Ropanje pa, kolikor mogoze odverniti, zhbelar ne smé nikoli jalovih, gnjilobnih, ali kakor shé popazhenih, ampak smiram sdrave,

mozhne, in polka polne panjove iméti persadevati si, jih nikoli stradati ne pustiti, in jim ob zhasu potrebe, ko ni vezh pashe sanje, kakor od perve pomladi do sadniga zvetja, in po ajdovim zvetji v' jesen, kakor tudi o veliki sushhi, in zhe mersli vetrovi dolgo pishejo, shrela ali letavne luknje smanjshati, in tako se mu ne bode roparz dosti bati.

Preminjenje panjov, to je, obropan panj na mésto ropniga, in téga na prostor uniga postaviti, malokdaj kaj pomaga.

Ptuje roparze pa s' trupam ali drusimi tazimi shkodljivimi rezhmi moriti, ni perpu-sheno in ne prav.

§. 26.

Od sovrashnikov zhebél.

Tudi zhbéle, kakor vse druge shivali, imajo sovrashnike. Nar bolj jih salésjejo tisti tizhi, kateri se szer radi od insektov shivé, in med temi so srakoperji nar huji. Ti se radi bliso ulnjakov dershé, in shivé vezhi dél od zhebél.

Sa temi so jim vrabzi nar nevarnishti, ker jih je tudi nar vezh. Kamenshzhiki, ilovzhize, in she drugi taki prebivavzi podnebja so

tudi veliki ljubljenzi sladkiga zhbélniga mesá, vonder se vlastovkam in pastarizam kriviza déla, zhe se sa nar huji zhbélne tatize imajo, ker se té vézhi del le od muh in komarjev shivé, in na zhbéle malo ali pa nizh ne porajtajo. a)

Med zhbélnim sarodam so seršheni nar vézhi in nar nevarnišhi sovrashniki sanje. Letí zhbéle letézhe lové, ali jih sgrabijo na bradah panjov, jih rasmesarijo in poshró prezej na méstu, ali jih pa prezh nesó. Zhbelar naj si persaðeva kolikor more, pomoriti jih, slaſti pa, njih gnejsda poiškati, in jih s' ognjem in vrélim kropam pokonzháti.

Ose se fizer tudi rade same povabijo, in so dostokrat prav silne, slaſti v' jesen o hladnim vremenu, ko luknje panjov niso vezh obſédene; pa ishejo le bolj medú, kateri jim mende she bolj perléshe se kakor zhbélno mesò.

Tudi mravlje (bravljinzi) in pajki se smejo po pravizi med sovrashnike zhebél shtéti. Pervih naj se skušhajo mravljiſha (bravljiſha), ki so blis ulnjaka, rasmetati, in kakor je mogozhe pokonzhati in satreti se; drugi, to je, pajki pa poloviti in pomoriti, kar se svezher

a) Tim tizhem, se tako vé, de se tú in tam drugazhi pravi: Kamenſhzhik, kamnizhar, tudi ſkálar ali ſlegur. Pastariza, pastarizhiza, tudi volariza.

v' mraku, ko imajo navado is svojih kotov perlesti, in po dnevi poshkodovane in rasstergane pajzhevne spet popravljati, nar losheje sgodi.

Lih tako imajo tudi shtrigalza, martiniz in krota slo radi zhbéle, pa so sadovoljni she samo s' mertvimi, in shivim niso nevarni.

Sadnizh se morajo zhbéle tudi, slasti o simskim zhasu, in posebno v' krajih, ki se bliso velikih goshav, pred misshmi, podganami, duhorji, podlaszami, in zlo pred medvédi, kateri so she dostikrat v' eni nôzhi vezh panjov rasmefarili in pokonzhali, skerbno varovati.

§. 27.

Od posébnih sélissh in drevés, f' katerih zhbele nar vezh naberejo.

Desiravno zhbéle veliko medú dobé is roshde ali mane, ki jo v' nekterih letih v' poletniskih meszih o slo hlapljivim in soparnim vremenu is listov nekterih drevés, slasti tazih, na katerih je veliko ushí, nalishejo, ga dobojo vender nar vezh na mnosih roshah in mnosih zvetjih, med kterimi je ajda ali jéda na pervim mestu. V' tistih krajih, kjer se to shito slo seje, perdobé zhbéle, ako nastopi ob ajdo-

vim zvetji lepo vreme, in kaj zhasa terpi, silno veliko medú, tako de se jim morajo v' tem zhasu dostokrat dve ali tri naloge dati, ali se pa dvakrat in sbe vezhkrat v' prasne panjove pregnati smejo, in vender sbe smiram sa rejo dobre ostanejo.

Sozhivja: kakor bob, grah, grahorza, tudi shenf, ogerfhiza, shajbelj, sivka in vezh drusih so sa zhbéle prav dobre, in sploh jim da vsa zvetézhha vertishna (vertni sad), rasun posemeljskih hrushik ali krompirja, veliko medú. Tako so tudi vse deteljne pleména slo medene, nar raji pa obiskavajo zhbéle bélo dételjo.

Mnogi zvetizhi in roshe na travnikih dajo po svoji lastnosti vezh ali manj medú, vender imajo zhbéle suhe gorske travnike veliko raji kot mozhérne in blatnaste.

Refje, ktero od perve pomladi do posne jeseni neprenehama zvetè, je v' tistih krajih, kjer ga veliko raste, zhbélam silno k' pridu.

Na timjanu ali timashi in na materni dushizi dobé zhbéle nar perjetniji in nar lépshe dishézhi méd, na zvetovzu, dréni, rakitovni in leskovni pervo poshivljenje spomladi.

Na glogu, zhesminji, ostroshnizi, malinji, kosmatovji, jerebiki ali kneblovzu, in na

vezh drusih zvetezhih ternjevjih in germovjih najdejo zhbéle prav veliko shivesha. a)

Smed mnosih vertnih in sadnih drevés, is kterih zvetja zhbéle nar vezh medú dobé, so zhesfnjeve in jabelzhne, sa témi vse zhesfpljeve in hrusheve drevésa na pervim mestu, k' kterim se shetejejo she kutne in nefhplje.

Med gojsdnimi drevési je nepreplazhliva lipa f' svojim lepo dishézhim, in v' mnosih bolésnih tako sdravim zvetjem v' prvi versti. Njo zhbéle grosno ljubijo, in jo obiskavajo od sgodniga jutrà do posniga vezhera v' zélih rojéh, tako de je veliko zhbelarjem napzhina misel v' glavo padla, de zhbéle mende zlo zhes nozh na nji ostanejo, in se jih veliko pogubí in konzha. Sato terdijo, de so lipe zhbélni reji shkodlive, kar pa gotovo ni réf, ker sim prav nasprotniga preprizhan, in imam pogostniga rojenja, in sploh vsiga dobriga spehá svojiga zhbelarstva vézhi dél le veliko lipam sahvaliti se.

Sa lipo saflushi predragi koštanj pervo mésto, in shé sato, ko to drevo zvetè ob zhasu, ko je shé skor vsa druga pasha sa zhbéle nehala, in jim je tedej sdej nar ljubshi. Tudi

a) Té germovja in ternjevja imajo skor v' vsazim kraji druge iména: Ostrosbniza, ostrogize, na Gorenškim zherna malina, zherni malinzi; tudi robida, robidevje.

jesen ponuja zhbélam dober shivesh, in le shkoda, de ne zvete vsako léto.

Dalje se zhbéle bliso jélnih in smréknh gošhav prav dobro imajo, in voshiti bi bilo, de bi se v' nekterih krajih tako obilni bukni, hraštni in brésni gojsdi pozhasi v' jélne, koštanjne in lipne goshe pre naredili. Koliko bi si pomagala zhbelarija s' tem! — Posébin prid sa zhbelarstvo bi bil tudi, ko bi se szer puste, nerodovitne in gole prostora s' divjim koštanjem, kateri tudi na nar pusteji semlji tekne, in hitro raste, kar mogozhe, obsadile.

§. 28.

Nektere posébne pravila ali regelze, in nektere posébne namére per zhbelarstvu.

Nar bolji pomozh svoje zhbéle v' dobrim stanu in spehu ohraniti je, zhe se jim dobro klade. Majhin koshzhik medú, slasti kader savolj neprilizhniga vremena sunej panju nizh pashe nimajo, bo njih pridnost silno ushgal, jih oveselil in jim posébno serzhnost dal, tako de panjovi, ob zhasu potrebe vezhkrat malo poshivljeni, druge, zhe prav ne terpé lakoti, delezh sad pusté, in gotovo she enkrat toliko

prida pernesó kakor tisti, ki se jim ni kladlo, in so bili sami sebi prepusteni. Sato naj se sa vsak panj, zhe ima prav sadosti, ali pa she prevezh medú, vsaj 4 ali 5 liber sterdi (medú) oberne, in tako bodo zhbéle tudi v' szer nar slabjih lét nah vonder dobro storile in pogosto rojile, zhe imajo she tudi mlade maternize; sato tudi noben panj, zhigar materniza je nad 3 léta stara, ni vezh sa réjo:

Previdin zhblelar tedej bo smiram kake zénté medú sa klajo, ko si ga v' dobrih in slo medénih lét nah lahko sa majhinjdnar perpravi in na vezh lét pervarje, perhranjeniga imel, de bo mogel svojim zhbélam tudi v' slabih lét nah in o vsih zhasih potrebe pokladati, in jih v' dobrih stanu obdershati; sakaj v' slabih lét nah je klajenje zhbélam, in sklépanje slabih in srednjih panjov edina pomozh per shivljenji ohraniti jih:

Dalje naj per podresovanji in podiranji ni prelakomen, temúzh odjémlje naj jim raji premalo kot prevezh od perhranjeniga medú.

Per kúpu naj ishe dobiti smiram nar teshji in nar zhbelniji panjove, zhe so prav drashji kot drugi, per prodaji nasproti naj fkufha nar loshji in nar slabji spezhati, ker

kupzam, ki jih vézhi del v' kraje bolji pashe prepeljejo, she smiram kaj dobizhka dati utegnajo.

Tisti panjovi, katerih zhbéle se spomlad prav sgodej in prav slo prashijo, so vézhi dél nar bolji, ker imajo sdrave in rodovitne maternize. Prashenje pa se sgodí per pervim isletanji mladih zhebél, ktere o popoldanskih urah navadno ena sa drugo is panjov na bra-de pridejo, létu ene krate sem ter tje tekó, in se ritnisko, to je, s' glavó proti panju pozhasu kvishko vsdigajo, vse bliso ulnjaka is vikshiga na tanko pregledavaje, s' veselim buzhenjem, kakor per rojenji malo zhasa okoli létajo, in sadnizh spét na svoj panj pridejo in se vanj podajo.

Skербin zhbélni ózhe mora k' svojim zhbélam, zhe mu le zhas perpuští, vsak dan poglédati, de vidi, ali ni ta ali uni panj ob maternizo pershel, in je tedej v' nevarnosti od roparz konzhan biti, ali zhe se je morebiti kaj drusiga permérilo, zhémur mora bres odlashanja pomagano biti, de se vézhi shkoda odverne.

Spomlad in po léti naj smiram nekaj materniz perpravljénih ima, ktere sna od pevskih rojov, kjer jih je prevezh, naloviti, in jih v' maternizhne hishize sapréti, ali jih pa zhbélam is

šator, v' kterih so jajzhki ali mladi zhervizhi gmanj zhebél, v' majhnih shkattah islêzhi dati, in jih tudi v' njih hranjene imeti, dokler jih ne potrebuje, de, zhe kak panj ob maternizo pride, se mu lahko prezej druga da.

Prefelovanje zhebél v' kraje bolji pashe je fizer neslošno in teshavno, vender se to délo vézhi dél dvakrat plazha.

Prefelovanje pa se móra f' posebno previdnostjo sgoditi, in fizer per nôshi po varnih shénskih na glavi, per voshnji pa na nalashi sa to napravljenih voséh, kteri se gugljejo, ali na tako imenovanih zhbélnih legnarjih, in vselej po nôzhi, ali pa sjutrej práv sgodej, kjer zhbélam túdi ne smé nikoli potrebniga sraka (ljusta) manjkati, fizer bi se prevezh sgrele in sadushile.

Ker se pridnost in delavnost panju ravna le po rodovitnosti njegove maternize, med zhbélami enako rodovitnih materniz v' tem ni nizh praviga raslozhka. De so pa ene zhbéle malo vézhi ali manji od drusih, je od tod, ker per isvaljenji vsake zhbéle sastane v' njenim pisferzu tenka mreniza, f' ktero ga zhbéla, ko je she zhervizhik, prepréshe in popné, in tako je pisferz smiram tesneji in manji, sato so zhbéle isvaljene is starih pisferzov, v' ktere je

bila she velikokrat saléga vsajena, nekoliko manji od unih, ki se is prav novih piskerzov isvalé. Desiravno se pa ta raslozhik komej ugléda, in manji zhbéle nizh manj pridne in delavne niso, naj se vender noben panj nikar zhes 3 ali 4 léta star ne pusti, ker so zhbéle v' novih panjeh per lepim béliim satji veliko vesélji in pridniji, kot v' starih panjeh she s' zhernim satjem.

Med troti je tudi dostikrat prezej raslozhka, ker so tisti, kteri so od trotovske maternize ali trotnize salésheni, in v' piskerzih gmanj zhebél islésheni, veliko manji od drusih is pravih trotnih piskerzov. In to velja tudi od materniz, sakaj napzhine maternize ob zhasu jalovine v' gmanj zhebél piskerzih, le is potrebe malo rastégnjenih, isléshene so malokdaj praviga shivota, slasti zhe se is she prestarih zhervizhkov svalé, in so navadno manji, kakor druge maternize is pravih maternizhnih piskerzov ali turnizhev, vezhi dél na krajih satovja po konzu sidanih.

Ako panj sizer zhbélin in teshak, vender nozhe rojiti, pridno délati, in se kakor drugi panjovi enake mozhí in téshe skasati, je le materniza kriva téga, ktera savolj velike starosti ali pa is kaziga drusiga usroka ni vezh tako ro-

dovitna kakor druge. Ta materniza naj se mu vsame, in se mu da namésti nje mlada in sdrava, in panj se bo koj v' vřim boljřhal, in sheljam gospodarja uřtrégel.

V' panjovih, kateri imajo mlade, tedej slo rodovitne maternize, je navadno řhe Listov-gnoja, in tudi řhe řpet Profenza saléga, řarji maternize pa préd jenjajo, in tudi řpet posne-je sazhnó lészhi.

Deřiravno je lahko sapopasti, de bi se zhbé-le bres konza, in zlo v' řhkodo zhbelarřva mnoshile, ko bi se v' jefén nizh panjov ne sa-terlo, temúzh bi se hótli vři bres raslozhka řpét sa perhodno rejo per shivljenji puřtiti, vender řpét vřak lahko vidi, de bi zhbelarji, kateri jih dořtikrat bres řhtevila s' ognjem in shveplam pomoré, in svoji zhe prav kratki řamogoltnořti darujejo, sa svoj lařtni in řplořhni prid bolje řkerbéli, ko bi vřaj pridnejši ali pa vender lo-řhji panjove s' mladimi maternizami sa perho-dno rejo perhranili, in jih v' take kraje pre-selili, kjer řpét rade pogorřto rojijo, in se obil-no mnoshijo.

De bo zhbelar per svoji zhbélni reji prav in kakor se gre ravnal, naj se řplořh téga der-shí le:

1. Naj ima svoje zhbéle zhes simo v' tazim simskim stanovanji, kjer jim ni ne premerslo ne pregorko, tako bodo perhranjena shivesha nar manj potrebovale, in skor vse per shivljenji ostale.
2. Naj jih obdershi spomlad kar nar dalje more v' njih simskim pokoji, in jih nikar ne prenese presgodej v' zhbelnjak, slasti zhe je bliso okoli ulnjaka she dosti snegá, de se jih po presgodnim isletanji prevezh ne sgubi in ne pogine.
3. Naj jih varje tudi v' zhbelnjaku she pomladanskiga mrasa, kateri jim je v' tem zhasu savolj veliko salége nevarniji kòt druge krata, in naj jim samashi ne le vsak vezher, ampak zhe kak vihár vstane ali sazhne snég iti, tudi po dnevi luknje, ker jih v' panji vender ne pomerje toliko, kakor jih sunej pogine, deslih hozhejo ktere po fili is panju sriti, in se s' tém do mertviga spehajo.
4. Naj gléda, de bo smiram mozhne in zhbélne korenjake imel, katerih stanovanja smejo préd prevelike kot premajhne biti, ker en mozhan roj sna veliko vezh prida dati, kakor trije srednji ali pa vezh slabih; sakaj is panjú, ki ima 30000 zhebél, jih

smiram lahko 18000 na pašho isléta, drugih 12000 pa notranjo gorkoto ohrani, in domazho rezh ofkerbljuje; panj 15000 zhebél nasproti jih more komej 5000 na med poslati, drugih 10000 pa potrebuje doma sa ohranjenje toplote in druge opravila.

5. Naj ne jemlje zhbélam odvezhniga medú pred pravim zhasam, to je, pred pervim sadnim zvetjem, in pusti naj jim ga raji prevezh kot premalo, tako ne bodo nikoli serzhnosti in pridnosti sgubile.

6. Naj jih ne pusti nikoli lakote terpeti, temuzh pase naj jih ob zhasu potrebe kakor se gre, in tako bodo v' vsakim, tudi v' nerodovitnih krajih dobro storile, in zlo v' slabih létinah tudi she nekoliko dobizhka dale.

7. Naj ne terpi nobene nad 3 léta stare maternize, in zhbéle bodo, zhe se fizer s' njimi tudi prav ravna, tudi slabe léta she prerade in pregošto rojile.

8. Komur je vezh leshézhe na môzhi kakor na shtevilu panjov, naj slabji roje med sabo sklene, ali jih pa mozhnejim perdene.

9. Naj ne terpi jalovih ali kakor si bodi nepogodnih panjov med svojimi zhbélami,

ako hozhe pred roparzami mir iméti, in se sléga gnjilobnosti obvarovati.

10. Ako v' enim kraji pasha neha, naj prefe-
li zhbéle v' bolj medén kraj, kar je fizer
ref teshavno, pa vender she tudi téga per-
sadevanja vredno, sakaj na dobrih ajdovih
poljih naberejo zhbéle ob ajdovim zvetji
per lépim vrémenu v' enim meszu, nava-
dno od 10. Velziga Serpana do 10. Kimov-
za dostikrat vezh, kakor fizer zélo léto.
11. Naj se ogiba vsiga nenavadniga in umish-
ljeniga vzakerhojenja s' zhbélami, temúzh
pusti naj jih v' njim perrojenim natornim
rédu, in jih podpira le samo s' pridno
klajo, tako bodo veliko bolje storile kot
per she tako smishljeni reji.
12. Naj nima v' enim zhbelnjaku nad 40 pa-
njov, ker bi njih vezhi shtevilo na enim
mestu is mnosih usrokov ne moglo praviga
prida pernešti.
13. Naj si perpravi v' dobrih sterdnih létih
toliko medú sa klajo, de ga bo vezh lét
dovolj imel, in váruje naj ga skerbno, de
kaj od kruha ali moke sraven ne pride,
ker ga to kifliga in zhbélam nesdraviga
storí, in per pokladanji naj ne deva niko-

li drusiga vméf kòt zheterti ali péti dél zhiste studenzhne vode.

14. Naj se ne poslushi rasun nar vezhi potrebe nikoli umishljenih rezhí v' klajo, ker so mladi salégi vselej shkodljive; sato naj v' slabih létnah svoj zhbelnjak raji toliko smanjsiha, de bo mogel s' pravim klajnim médam s-hajati, ker malo, pa sdravih panjov smiram gotovji dobizhik da, kakor veliko, pa bolnih ali gnjilobnih. Sadnizh
15. Naj nasadí bliso ulnjaka tazih drevéf, na kterih zvetji zhbéle dobro pasho imajo, in vseje tudi kolikor more taziga sadú (shिता), kteri jim dober shivesh in veliko medú ponuja.

Kdor se per zhbélni réji teh poglavitnih regeljz svesto dershé, mu zhbearija mora v' vsakim kraji in v' vsakim létu smiram toliko prida pernêsti, de se na v' to isdajano posojilo dvojín zhimsh nabéra.

§. 29.

Od zhbélniga pika,

Zhbéle od nature niso togotne. Sunaj svojih prebivalish, in nekako dálje od njih niko-

mur shaliga ne storé, ko bi jih prav s' zvetja in rosh, ki méd na njih naberajo, sgnati, in jih nalash k' jési drashiti hôtel, vender rajî perjenjajo in drugam isleté, kakor de bi se ustavljale in mashevale. Ako tedej ktera koga doletî in ga pizhi, se permeri to le bliso njeniga prebivalisha, is sferbi sa shivljenje njene kraljize, de bi njo in njeno kraljestvo vsih sov-rashnikov varovala, ker je vsaka védno perpravljena sa frézho in sploshni prid svoje poglavarke shivljenje dati. Naj tedej zhlovek she tako previdno ravna, in se sa vsak opravek per njih tudi s' zhbelaarsko kapo in rokovicami prevídi, se vender ni v' stanu vselej in per vsaki perloshnosti tako varovati, de bi ga nikoli nobena ne kushnila. Zhe se je tedej kaj taziga sgodilo, se mora sêlo, ktero vézhi dél v' rani saštane, bersh islézhi, in se strup, kolikor more, is rane istlazhiti, in jo hitro s' médam namasati, ali zhe ni medú, tudi trota ali drugo zhbélo, nar bolje pa tisto samo, ki je vpízhila, ker mora savolj sgube sela tako umréti, nanjo smezhkati, in tako se bolezhina in oteklost, zhe vsa ne neha, vender slo smanjsha.

Tudi pést perstî na rano poloshene vézhi dél dobro storí. Tudi pomaga, zhe se rana s' merslo vodo dobro umije, in se to vezhkrat

ponoví. Dalje se perporozha v' veliko hukvah tudi sivkino shganje soper zhbélni pik.

De se pa zhbélniga pikanja kolikor je mogoče obvarovash, morash s' njimi szer serzhno, pa vender smiram pozhasu in nikoli s' odkrito glavo vzaker hodíti, in kdor se jim bres zhbelařske kape blisha, naj si obras do ozhi s' ruto pokríje, ker zhbéle nar bolj v' obras in vézhi dél v' ozhi zhlovéka mérijo.

Ako kterikrat ena ali vezh zhebél shé s' serditim buzhenjem krog koga léta in ga preganja, s' rokó ali s' klobukam kar ne smé ponji mahniti, ker bi si tako le she huji storil, temúzh obras naj si s' rokami sakríje, in odtegne naj se pozhasu od ulnjaka ali se pa na tla vléshe in tako dolgo na miru ostane, de se vse hude zhbéle raskropé.

Posebno mora varovati se v' možhním potu k' zhbélam priti, ker jim je soperiza od ljudi kot od shivál neisrezhenó soperna, tedej se mora vedno s'kerbétí, de kaka domazha shivál, potni konji, in tako dalje, blis ulnjaka ne pridejo, ali pa mémo kaziga rôja v' ljustu ne tezhejo, ker zhbéle nizh tesheje ne terpé, kot hitro gibanje.

§. 30.

*Nektere perprave in orodja, ktere so per zhbé-
larii posebno potrebne.*

Per mnogoterim ravnanji s' zhbélami, posebno per vsajanji rojov, ni le prav slushno, ampak skor mora se imeti:

1. Perpravna s' omreshjem is shelésniga ali zinastiga drata narejenim previdena kapa, in par volnatih, ali is terdne od jerharja ustrojene ovzhine délanih rokoviz, de jih ne more zhbélno sêlo perdréti.
2. Pozhasu tlézha in slo dimnata pershganiza is od mastnih lonz umasane zunje ali babjiga pesdiza, s' malim s' plehovno pushizo okovanim méham vred, kteriga se per preganjanji zhebél posebno potrebuje.
3. Dobra in lahka shkropivniza, ktera je slushna slasti per rojéh, kteri se dolgo ne ufésti, ali pa zlo uiti hozhejo.
4. Par stolov rasne velikosti in visokosti, in kake dvé lojtri, kterih sna ena vertna lojtra biti, kakor tudi nekteere rante ali shtange mnoge dolgosti s' vervjo sa prasne panjove navesati, se per rojeh, slasti zhe se kteri na visoko drevo usede, mora imeti.

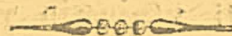
5. Leséna ali plehovna velika shliza (všajavniza) sa všajanje rojov.
6. Nektere is tanziga drata narejene posodi-ze ali foglovshiki, de se, kader je treba, maternize vanje sapró.
7. Nalash tak nosh, kateri je per vezh opravi-lih f' panjovi prav dober, kakor tudi dléto sa dna od panjov lozhiti, in malo kladvo f' klefhami, svedram in nekterimi shelésnimi ali lesenimi sheblji.
8. Vezh klajnih koritiz s' nekterimi klajnimi shkatlami, de se more zhbélam o gotovih zhasih klafti.
9. Kaka dva shaklja is mushje mréshe, de se per pogostnim rojenji eni roji vanja polové.
10. Barometer ali vremenik sa odrôje dobro vreme isvolíti.
11. Malo kita ali lota, sa kar je nar bolji mehak kravjek, raspokleje in shpranje panjev sazeliti.
12. Jerbafhizh ali zedílo sa prezejenje klajniga medu, in mnoge posode hraniti ga.
13. Préshta sa vófik in méd;
14. sadnizh platnena rijúha, de se rôji s' njo sagernejo, ali pa per sklépanji ali odje-manji nanjo stresejo.

To so nar imenitniji rezhi, perprave in orodja, ki jih mora zhbélar per mnogoterih opravilih s' zhbélami po potrebi okolishin véditi, in se jih poslushiti snati, de jih bo mogel prav rediti, in kakor se gre s' njimi ravnati.

KASALO.

	Stran.
§. 1. O d zhebél sploh	7
§. 2. Od mnosih plemén ali fort zhebél	8
§. 3. Od maternize	9
§. 4. Od délavnih zhebel	12
§. 5. Od trotov	13
§. 6. Od ulnjaka ali bzhelnjaka	16
§. 7. Od panjov ali zhbélnih prebivalish	19
§. 8. Kako je l' zhbélami po simi ravnati	21
§. 9. Kdaj so zhbéle vun postaviti	24
§. 10. Od rojenja zhebél	27
§. 11. Snamnja, ali bo panj kmalo rojil	30
§. 12. Od ogrébanja ali vfajanja rojev	31
§. 13. Od nekterih posébnih permér, kakorflne se per rojev doftokrat nakluzhijo, in kako je létu ravnati	34
§. 14. Od maternizhniga pétja	42
§. 15. Od devizhnikov ali devishkih rojev	43
§. 16. Kako se panjovi l' fklepanjem ali sdrushenjem mozhneji storé	44
§. 17. Od odrojev, ali odvsetih ali kunfhtnih rojev	46

	Stran.
§. 18. Kako so zhbéle pregnati	48
§. 19. Od prafhenja materniz	49
§. 20. Od sgube maternize ali jálovine	53
§. 21. Od bolésin zhebel	57
§. 22. Od zhbélne klaje	62
§. 23. Od fterdi ali medú sa klajo, in kako se mo- rajo zhbéle pasti s' njim	64
§. 24. Od klajnih koritiz	71
§. 25. Od roparz ali ropniz	72
§. 26. Od sovrashnikov zhebél	75
§. 27. Od posébnih sélifh in drevéf, f' kterih zhbele nar vezh naberejo	77
§. 28. Nektere posébne pravila ali regelze, in nektere posébne namére per zhbelarstvu	80
§. 29. Od zhbélniga pika	89
§. 30. Nektere perprave in orodja, ktére so per zhbe- larii poséбно potrebne	92

V' Ljubljani.

Natfniil Joshef Blasnik.